MUZEJSKI RAVNATELJ
LJUBLJANA- JUGOSLAVIJ

Št. 81 Poštnina poračunjena (C. C. cen la posta) V Trstu, v torek, 5. aprila 1927. Posamezna številka 30 cent. Letnik LII

List izhaja [illegible] ponedeljka. Naročnina: za 1 mesec L 8.—, 3 mesece [illegible] —, celo leto L 75.—, v inozemstvo mesečno L 6.50 več, [illegible] 30 stot. — Oglasnina za 1 mm prostora v širokosti [illegible] trgovske in obrtne oglase L 1.—, za osmrtnice, zahvale, [illegible] L 1.50, oglase denarnih zavodov L 2.— [illegible] Oglasi na prvi strani L 2.—

EDINOST

Uredništvo in upravništvo: Trst (3), ulica S. Francesco d'Assisi 20. Telefon 11-57. Dopisi naj se pošiljajo izključno uredništvu, oglasi, reklamacije in denar pa upravništvu. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Last, založba in tisk Tiskarne «Edinosti». Poduredništvo v Gorici: ulica Giosuè Carducci št. 7, I. n. — Telef. št. 327. Glavni in odgovorni urednik: prof. Filip Peric.

DRAGOTIN BAJEC:

Razvoj javnega življenja med Slovenci

V zadnjem času sta se bavila g. poslanec dr. Wilfan in pa gospod Jurca s pojmom narodnosti in sicer z različnih stališč; bodi pa sedaj dovoljeno še meni spregovoriti nekoliko besed o razvoju slovenske narodnosti, odnosno slovenskega javnega življenja, in sicer bolj poljudno in kolikor je v moji moči.

Govoril bom, kako so pijonirji slovenske kulture in narodnosti sestavljali v letih prebujenja avstrijskih narodov svoj narodni program, ga neprestano menjavali, se lovili za pravimi in nepravimi pojmi besede narodnosti in šele polagoma izluščili pravi pojem in ga tudi v javnosti uveljavili kot nam priča zgodovina. Ko je bilo narodno prebujenje končano, se je pričel na Slovenskem kulturni boj, po vzorcu kulturneja boja pri drugih narodih (n. pr. Čehih), Ta boj je narodnosti včasih za hip škodil, toda prinesel je živahnost in borbenost, ki sta za razvoj vsakega pokreta potrebni.

Torej začnimo. Javno življenje Slovencev se pričenja z njihovim prvim pesnikom Valentinom Vodnikom in s prvim slovenskim časopisom, kateremu je bil Vodnik oče; to so bile «Ljubljanske Novice» (l. 1797-1800). Vodnik ga je začel izdajati pod vplivom racijonalistične prosvetljenosti, katere geslo je bilo: omika. Toda zanemarjenost in neizobraženost slovenskega naroda, ki se takrat še ni zavedal svoje narodne enote, je uničila prvi slovenski časopis.

Nova živahna doba v slovenskem javnem življenju pričenja s prihodom Francozov na slovenska tla in vzpostavitev nove pokrajine Ilirije, kateri je Vodnik navdušeno zapel svojo odo «Ilirija oživljena». V kulturnem in socialnem pomenu znači ta doba za Slovence napredek. Slovenska narodnost se je tu prvič uveljavila. Pišejo se slovenske šolske knjige po neumornem kulturnem delavcu Vodniku, pouk v šolah je slovenski. Toda s padcem Ilirije in Napoleona ponehajo tudi te dobrote.

Po odhodu Francozov stopijo Slovenci pod težki Metternichov absolutizem. Njihov položaj je obupen v kulturnem, političnem in socialnem oziru. Plemstvo se je odtujilo narodu, postalo je nemško (pravega plemstva še imeli nismo). Meščanstvo je bilo neslovensko. Edini stan, ki je čutil z narodom in ki mu je bil pomočnik, je bil duhovski stan, pa še ta ne povsod. Jedro slovenskega naroda pa je bil kmet. Pa še ta ni bil svoboden. Težile so ga socialne obremenitve. Še vedno je bil deloma podvržen grajščaku. In ravno to njegovo tisočletno suženjstvo, naj še posebno poudarim, je slabo vplivalo na značaj slovenskega naroda, ker mu je vzgojilo hlapčevstvo in ponižnost, slabe lastnosti, na katere je tako nazorno pokazal Ivan Cankar in jih bičal do krvi! Poleg tega so bili še Slovenci politično in versko razkosani v posamezne pokrajine (dežele), ki so gojile separatizem (strankarstvo) tudi vidna značajna črta slovenskega naroda in tako morile zavest narodne edinosti. Šolstvo in uradi so bili nemški.

To je bilo tisto neobdelano in nezorano polje, na katerem so začeli delati prvi slovenski buditelji in slovenski kulturni delavci (Slomšek, Valentin Stanič na Goriškem, Davorin Trstenjak Stanko Vraz, Janez Bleiweis).

Veliko je tudi vplivala na slovenski preporod ideja ilirizma (ilirizem je bilo stremljenje po kulturni združitvi Slovencev s Hrvati). Pismeni jezik vseh južnih avstrijskih Slovanov naj bi bil srbo-hrvatski. Na literarnem in političnem polju ilirizem pri Slovencih ni imel uspeha, ker ni bilo političnih in literarnih predpogojev za to, pač pa je v njem zajemal svojo silo in moč slovenski preporod, ker je budil narodno zavest. Proti ilirskemu pokretu je bil, kakor znano, sam slovenski pesnik Prešeren.

Novi čas je prinesel potrebo po slovenskem časopisju. In tako je leta 1843. pričel izhajati v Ljubljani časopis «Kmetijske in rokodelske novice», katerih oče in voditelj je bil tedaj najbolj čislani dr. Bleiweis. Te so imele sprva namen gojiti gospodarstvo, toda kmalu se je pokazala potreba po literarnem in političnem listu in «Novice» so razširile svoj delokrog tudi na to polje!

Tri kulturna središča so bila takrat, odkoder se je širila narodna kultura in slovenska vzpodbuda. To so bili: Dunaj, Gradec in Ljubljana. Najagilnejša sta bila Dunaj in Gradec, ki sta imela društvi z imenom «Slovenija». (Tam so delali slovenski misleci svetovnega slovesa: Kopitar, Miklošič, Muršič itd.). Ti dve sta vodili inicijativo za politično delo ter sestavljali slovenski program, o katerem so pričeli ravno takrat razpravljati, da bi sistemizirali svoje narodno delo. Ljubljana pa je bila z dr. Bleiweisom le malo delavna, preveč pohlevna in neodločna.

Važno je leto 1848. Revolucija, ki je za hip prinesla avstrijskim narodom kulturno svobodo. Vpliv novih socialnih reform, ki jih je prinesla na dan francoska revolucija, se je jel čutiti tudi pri Slovencih. Geslo «Enakost, bratstvo in svoboda» je hotelo priti tudi pri Slovencih do svojega izraza. In Slovenci so pričeli s svojimi zahtevami po svobodi in neodvisnosti. Drugi avstrijski narodi so se opirali pri svojih zahtevah na zgodovinsko pravo, Slovenci pa so se morali izključno postaviti na stališče narodnega prava in na podlagi marčne revolucije, ki je bila leta 1848., uveljaviti narodno načelo in narodno pravo. Razlika med narodnim in zgodovinskim pravom je bila sledeča: zgodovinsko pravo se naslanja na zgodovinsko začrtane meje različnim pokrajinam, narodno pravo pa na to, da se začrtajo tam, do kamor sega slovenski živelj. Zato je bil za leto 1848. izvršeni program tak-le: 1. Zahteva po zedinjeni Sloveniji. To je: vsi Slovenci naj bi se združili v eno upravno skupino z imenom Slovenija, ki naj ima svoj postavodajni zbor v Ljubljani, na katerem se smejo obravnavati vsa vprašanja, nanašajoča se na slovensko javno življenje. Ta zbor zavisi pa od Dunaja. — 2. Enakopravnost slovenščine v šoli in v uradu. Tako tudi ustanovitev vseučilišča v Ljubljani. — 3. Slovenija naj bo nerazdružljiv del avstrijskega, ne pa nemškega cesarstva.

Videlo se je, da Slovenci takrat še niso bili edini glede slovenskega programa, pač le radi nezadostne narodne zavesti in politične izobrazbe. Nahajali so se v nekaki dobi dezorijentacije. Poleg prej imenovanega prihajajo še različni načrti in različni pomisleki. Ni edinosti, ni prave uvidevnosti, ni pravih voditeljev. In tako je blagodejno leto 1848. prešlo mimo Slovencev brez vsakih političnih sadov. Saj so Slovani, ki so leta 1848. takorekoč edino oni rešili Avstrijo razsula, dobili za plačilo isto, kar so dobili za kazen Madžari, ki so se upirali. Bachov sistem in dualizem iz leta 1867., razkroj Avstrije v dve upravni celoti — Avstrijo in Ogrsko — vse to je raztrgalo južne Slovane na dvoje, ker jih je v Avstriji prepustilo Nemcem, na Ogrskem pa Madžarom.

Nehvaležnost Avstrijcev je Slovence nekoliko izmodrila, kajti po desetletnem absolutizmu, ko je zavladala v Avstriji ustavna doba, je postalo središče slovenstva Kranjsko in Slovenci so se držali čeških, poljskih in tirolskih federalistov v nasprotju z nemškimi centralisti! Sestavili so zopet nov narodni program, ki se je od onega iz leta 1848. ločil v tem, da ni več slonel na doslednem narodnem načelu in pravu, pač pa je bila le koncesija teritorijalnega načela, slonečega na zgodovinskem pravu. To pa je bilo zopet slabo, ker bi ta program mogel koristiti le Kranjski, kjer so bili Slovenci v večini, ne pa drugim deželam, kjer so bili tudi Slovenci, toda v manjšini. Deželna avtonomija bi ubijala narodno enakopravnost! Izmed tedanjih politikov poleg Bleiweisa, Tomana in dr. Coste se je edini in najzmožnejši Luka Svetec potegoval za narodno pravo, in sicer na podlagi tega prava zahteval združitev vseh južnih Slovanov. Pa je naletel na hud odpor ravno pri Bleiweisu in dr. Costi, ki se mu nista hotela pridružiti že radi tega, ker nista ona dva sama zasnovala tega programa! V tej dobi se pojavi tudi pojem nemškutarstva. Nemškutarji so bili sicer Slovenci po jeziku in izvoru, toda po mišljenju so bili omahljivci in ljudje brez trdnega narodnega prepričanja, ki so obračali plašč po vetru in hodili z Nemci. V prvi vrsti pa so bili to uradniki in meščani! Nasprotno pa imajo Slovenci takrat nekaj značajnih plemenitašev na svoji strani, kot so bili n. pr. baron Zois, grof Barbo itd.

Ta doba je dala Slovencem že nekaj časopisov. Narodni duh se je bodril in spodbujal zlasti še v čitalnicah, ki so začele tedaj delovati. V njih so se zbirali ljudje in se izobraževali ter učili. Začela so se snovati tudi politična društva, izmed katerih najimenitnejše je bilo «Slovenija» v Ljubljani. (Dalje prih.).

Grof Bethlen v Rimu

Šestanek z on. Mussolinijem — Danes se bo podpisala prijateljska in arbitražna pogodba med Italijo in Madžarsko

Prihod v Rim

RIM, 4. (Izv.) Danes zjutraj je prispel v Rim ogrski ministrski predsednik grof Bethlen. Spremljala ga je njegova soproga, dalje generalni tajnik ministra zunanjih zadev grof Aleksander Khuen-Hedervary in državni podtajnik v ministrskem predsedništvu baron Brenay.

Čeprav ima obisk ogrskega ministrskega predsednika popolnoma privaten značaj, je bil rimski kolodvor okrašen k italijanskimi in ogrskimi zastavami ter z grbom savojske hiše in liktorskim svežnjem. Kraljevska čakalnica je bila vsa odeta v zelenje in okrašena s cvetjem. Častno službo so vršili orožniki v paradni uniformi.

Ko je prispel ob 9 uri in 5 minut beneški luksuzni vlak na rimsko postajo, so pozdravili ministrskega predsednika in njegovo spremstvo državni podtajnik on. Grandi, italijanski poslanik v Budimpešti grof Durmi, ogrska poslanika pri Kvirinalu in Vatikanu in še nekateri drugi visoki uradniki italijanskega zunanjega ministrstva. Grofici Bethlenovi so poklonili šopek rož, prevezan z italijanskimi in ogrskimi trakovi. Po prisrčnih dobrodošlicah so se gostje odpeljali v Grand Hotel, kjer jim je bila odkazana v prvem nadstropju cela vrsta sob.

Uradno poročilo

Popoldne je izdala agencija Stefani sledeči uradni komunike: «Njegova ekscelenca, predsednik vlade je sprejel opoldne v palači Chigi ogrskega ministrskega predsednika, njegovo ekscelenco grofa Bethlena. Oba državnika sta se prisrčno razgovarjala do 13.30. Razgovor, ki se je sukal okrog raznih aktuelnih političnih vprašanj, ki zanimajo Italijo in Ogrsko, se je vršil v nadvse prijateljski obliki, kakor to odgovarja vezem globoke simpatije, ki spaja obe državi. Pogovor je dokazal popolno identiteto naziranj obeh vlad. Jutri bo podpisana v palači Chigi prijateljska in arbitražna pogodba med Italijo in Ogrsko. Njegova ekscelenca Mussolini je osebno izročil njegovi ekscelenci grofu Bethlenu veliko verižico reda svetega Mauricija in Lazarja, s katero ga je odlikoval njegovo veličanstvo kralj. Njegova ekscelenca predsednik vlade se bo podal tekom popoldneva v Grand Hotel, da povrne njegovi ekscelenci grofu Bethlenu njegov obisk.»

Danes ob 16. uri se je podal ministrski predsednik v Grand Hotel, kjer je povrnil grofu Bethlenu obisk, katerega mu je napravil grof Bethlen kmalu po svojem prihodu v Rim. Ministra sta ostala popolnoma sama nad 30 minut ter sta se ponovno prisrčno razgovarjala.

Jutri ob 13.30 se bo udeležil grof Bethlen obeda, katerega priredi njemu na čast predsednik vlade. Dne 6. aprila bo grof Bethlen sprejet od kralja, ki ga bo zadržal tudi pri obedu. Istega dne zvečer pa se bo vršil sprejem na Kapitolju. Dne 7. aprila se bo vršil v Grand Hotelu obed, katerega priredi grofu Bethlenu na čast državni podtajnik on. Grandi. Dne 8. aprila bo grofa Bethlena sprejel v posebni avdijenci tudi papež Pij XI.

Skoro vsi današnji rimski listi posvečajo svoje uvodnike prihodu grofa Bethlena v Rim. Predvsem naglašajo ti članki važnost prijateljske pogodbe med Italijo in Jugoslavijo. Ta pogodba pa naj bi ne imela nikakih takih postavk, ki bi ogrožale ali tangirale kakršnekoli interese drugih. Bila bi posvečena izključno podkrepitvi prijateljskih vezi med obema državama. Ti članki izzvenevajo v ponovni zatrditvi medsebojnega prijateljstva, ki je trajalo že pred vojno, ki ga je pa vojna, sicer ne po krivdi Ogrske, za trenutek osenčila.

Proračunska razprava v senatu

Odobritev proračuna ministrstva za kolonije

RIM, 4. (Izv.) Na svoji današnji seji, katero je otvoril predsednik on. Tittoni ob 16. uri, je razpravljala visoka zbornica o proračunu ministrstva kolonij. V razpravo sta posegla s svojima govoroma senatorja Marchia-Fava in Luiggi, ki sta razpravljala o raznih kolonijalnih vprašanjih. Poročevalec senator Valvasori-Peroni je podal nekatera pojasnila k svojemu poročilu, poudarjajoč, da preveva današnjo Italijo nov kolonijalni duh. Za poročevalcem je povzel besedo minister kolonij on. Federzoni. Zahvalil se je predvsem poročevalcu za njegovo natančno in temeljito poročilo, h kateremu je le malo kaj dodati. Tudi minister je podčrtal v svojem govoru novi duh, ki preveva današnjo kolonijalno politiko Italije. V ostalem je bil njegov govor precej sličen onemu, katerega je nedavno podal v poslanski zbornici. Po odobritvi proračuna in raznih drugih zakonskih načrtov je zaključil predsednik sejo ob 18.35.

Združene države in Mehika

PARIZ, 4. Iz Washingtona poročajo, da je sedaj nastopila nova kriza v odnošajih med Združenimi državami in Mehiko. Sedanji spor je nastal, ker je baje Calles, mehikanski predsednik, prekršil določbe dogovora glede petrolejskih vrelcev.

Ministrski svet

se sestane danes

RIM, 4. Ministrski svet se bo sestal jutri v Viminalski palači. Že sedaj vlada veliko zanimanje za poročilo, ki ga bo podal načelnik vlade on. Mussolini o notranjem položaju ter o najvažnejših mednarodnih dogodkih. On. Mussolini bo pojasnil zadržanje Italije v raznih zunanjepolitičnih vprašanjih, ki so se pojavila zadnje dni.

Tudi finančni minister on. Volpi bo podal svojim tovarišem izčrpno poročilo o finančnem položaju. Najbrž bo ob tej priliki predložil podatke o prijavah za samski davek, ki so mu jih dostavili razni pokrajinski uradi. Finančni minister je že razposlal natančnejša navodila, ki se nanašajo na plačevanje novega davka s strani onih italijanskih državljanov, ki se bodo povrnili z inozemstva v domovino, in onih, ki so se za časa prijave davka nahajali v drugih državah, a se bodo povrnili. Taki bodo plačevali davek šele od onega dne, ko stopijo na italijanska tla.

Kakor na vsaki seji ministrskega sveta, tako bodo tudi jutri predloženi razni upravni ukrepi, o katerih bodo ministri sklepali.

Verjetno je, da bo ministrski svet razpravljal tudi o prihodnjem zasedanju zbornice, ki se bo pričelo v prvi polovici maja.

Prihodnji sestanek fašistovskega vodstva

Po zasedanju ministrskega sveta se bo takoj sestalo vodstvo fašistovske stranke, ki bo pripravilo vse potrebno za sejo velikega fašistovskega sveta. Sejam vodstva bo predsedoval on. Turati, glavni tajnik stranke. Veliki svet se bo sestal najbrž še pred Veliko nočjo. Razpravljal bo o ustavi dela.

Kontrolni odbor za Madžarsko

se je sestal v Rimu

RIM, 4. (Izv.) V prostorih finančnega ministrstva se je sestal kontrolni odbor za Ogrsko, kateremu predseduje on. Caiazzoni, da prične trimesečno pretresanje gospodarskih in finančnih prilik na Madžarskem in da pretehta uspehe aplikacije ženevskega protokola. Odbor tvorijo zastopniki Jugoslavije — dr. Poj, Francije — Puniols, Anglije — Goodchild, Čehoslovaške — Pospišil in Romunije — Conduráky. Tajnik odbora je dr. Antonucci, načelnik finančnega odseka reparacijske komisije. Ogrsko vlado zastopa dr. Tyller. Po sestanku je priredil državni podtajnik v finančnem ministrstvu članom odbora obed, tekom katerega se je zahvalil predstavnikom raznih drugih držav, da so izbrali Rim za sedež svojega sestanka. Izrazil je svoje dopadenje nad uspehom, katerega je dosegla ogrska vlada po tolikih naporih in h kateremu je tudi on prispeval. V imenu inozemskih članov odbora je odgovoril g. Buniols, ki se je on. Suvichu zahvalil ter izrazil svoje občudovanje nad redom, v katerem se razvija delo italijanskega ljudstva, ki je ozdravilo pod vodstvom državne vlade svoje finance in koraka lepši bodočnosti naproti.

Albanski gostje v Bariju

BARI, 4. (Izv.) Danes zjutraj je prispel v Bari z malo zamudo parnik «Galipoli». Na parnikovem krovu, ki je izvesil rdečo zastavo s črnim dvoglavim orlom albanske republike, so se nahajale 4 sestre predsednika Ahmeda-bega-Zogu, njegova mati in še nekateri drugi sorodniki. Na krov so se takoj podali, da pozdravijo ugledne goste v imenu kvestorja mesta Bari podkvestor, v imenu prefekta pa komisar pristanišča in še nekateri drugi dostojanstveniki. V avtomobilih so se gostje podali v hotel.

De Pinedov polet

SAN ANTONIO, 3. (Izv.) De Pinedo je prispel v San Antonio včeraj ob 17.53 ter je nadaljeval svojo pot proti jezeru Uredina, kjer je pristal ob 18.15.

SAN ANTONIO, 3. (Izv.) Danes je polkovnik De Pinedo odletel ob 7.27 zjutraj v smeri proti Hot-Springs (v državi New Mexico).

Odlikovana uradnica

RIM, 4. (Izv.) Njegovo veličanstvo kralj je na predlog ministrskega predsednika odlikoval z zlato svetinjo gdč. Erno Stuardi, poštno uradnico, v znak njenega junaškega in človekoljubnega dejanja, katerega je izvršila dne 20. decembra 1926. v Ronco-Canavese (Torin). Odlikovanje je podpisano s sledečo utemeljitvijo:

«Tekom izleta v visoko gorovje se je gospodični Erni Stuardi posrečilo zadržati njenega tovariša, ki je padel v prepad na vrvi, s katero sta bila privezana drug na drugega. Potem je to vrv pritrdila na neko skalo in se je spustila k težko ranjenemu tovarišu, katerega je po velikem naporu rešila iz težavnega položaja, ga zdravila ter ga skoro tri dni in tri noči čuvala, dokler ni prišla na njeno klicanje pomoč.»

Francoska letala za Jugoslavijo

RIM, 4. (Izv.) Današnji «Giornale d'Italia» prinaša zopet eno izmed onih poročil, katera mu pošilja njegov neimenovani poročevalec iz Jugoslavije do meje potom pisma, a iz Trsta potom telefona. Današnje poročilo je zelo kratko in nosi naslov «Kako oborožuje Francija Jugoslavijo».

«Navedem lahko zopet eno drugo točko o vojaških dobavah, ki jih pošilja Francija Jugoslaviji, neglede na zanikanja, ki so sledila mojim prejšnjim informacijam. Gre se za pogodbo, ki je bila sklenjena v poslednjih dneh med jugoslovenskim vojnim ministrstvom in med francosko družbo Breguet za dobavo 120 izvidnih aeroplanov. Breguet se je nahajal v Jugoslaviji ravno za časa polemike glede Albanije. V spremstvu nekaterih častnikov je obiskal jugoslovenska letališča in je nato sklenil pogodbo za 120 letal.

Zaniboniijev proces

se bo vršil 11. t. m.

RIM, 4. Zagovorniki Zanibonija, Capella, Duccija in drugih, ki so obdolženi, da so sodelovali pri pripravah za atentat proti ministrskemu predsedniku on. Mussoliniju, so dobili v soboto regularno naznanilo, da se bo proces pričel 11. aprila pred posebnim tribunalom. Ker general Sanna ni še popolnoma okreval, bo sodnemu dvoru predsedoval podpredsednik general Freri. Proces se bo čim prej zaključil. Razprave se bodo vršile vsak dan, razun velikonočne nedelje.

Direktna pogajanja med Rimom in Beogradom

za rešitev albanskega spora

BEOGRAD, 4. (Izv.) O jugoslovensko-italijanskem sporu se doznava iz merodajnih strani naslednje:

Med italijansko in jugoslovensko vlado je prišlo do sporazuma, po katerem naj bi se v kratkem začeli direktni razgovori glede likvidacije poslednjega incidenta. Zdi se, da je bil ta sporazum omogočen po intervenciji Francije in Anglije in da se bodo razgovori pričeli v najkrajšem času. Ti razgovori bodo direktni in se bodo vršili po običajnem diplomatičnem potu. Zato ne bo nobenih posebnih konferenc. Od jugoslovenske so se italijanski vladi dostavile jugoslovenske želje, dočim je italijanska vlada dostavila jugoslovenski vladi svoje želje. Zanimivo je, da se naglaša, da še ni nobene posebne baze, na kateri naj bi se ti razgovori vršili. Kot načelo, ki se povdarja z obeh strani, je obojestranska garancija teritorijalne integritete Albanije. V diplomatskih krogih se mnogo govori o sugestiji, ki jo je v tem smislu razvil angleški zunanji minister Chamberlain. Po tem bi bila baza za direktne razgovore med Rimom in Beogradom v sledečih treh točkah: 1. Jugoslavija naj ratificira nettunske konvencije. 2. Italija izjavi, da tiranski pakt v nobenem slučaju ne obvezuje Italije, da bi vojaško podpirala sedanji režim v Albaniji in 3. Italija in Jugoslavija se sporazumeta glede vzdrževanja albanske neodvisnosti.

Izjave jugoslov. zunanjega ministra Perića

Po vseh znakih sodeč se zdi, da je tretja točka ona, ki bi stvarno tvorila bazo razgovorov. Vest, da se bodo začela direktna pogajanja med Beogradom in Rimom, je nocoj potrdil novinarjem tudi zunanji minister dr. Perić. Dr. Perić je istotako izjavil, da ne namerava odpotovati v Topolo, kakor se je to danes ves dan govorilo v političnih krogih.

Prihajali so vsi diplomatski zastopniki, posebno pa se je opazil poset francoskega, angleškega in italijanskega poslanika.

Jugoslovenski kralj se bo danes povrnil v Beograd

BEOGRAD, 4. (Izv.) Povratek kralja iz Topole v Beograd se pričakuje za jutri zvečer.

Čang-Tso-Lin izginil iz Pekinga

RIM, 4. Iz zanesljivih virov s Kitajskega se doznava, da je mandžurski diktator in vojni minister pekinške vlade Čang-Tso-Lin odpotoval iz Pekinga neznano kam.

Severne čete so tako demoralizirane, da se nikjer ne morejo več upirati kantonski vojski.

Nov kralj Hedžasa

GEDDA, 4. (Hedžas). Vahabitski kralj Abdul Azis se je proglasil za kralja Hedžasa, Neggeta in priključenih dežel.

Položaj na Romunskem

Zdravstveno stanje kralja se je nekoliko zboljšalo — Vprašanje prestolonasledništva

BEOGRAD, 4. (Izv.) Po vesteh iz Bukarešta se je zdravstveno stanje romunskega kralja Ferdinanda tekom sobote in včerajšnjega dne nekoliko zboljšalo. Pljučnica, ki se je pridružila influenci, poteka normalno. Kriza se pričakuje za v sredo ali v četrtek. Po sedanjem zdravstvenem stanju kralja je upati, da bo kralj bolezen prestal.

Z ozirom na nevarno zdravstveno stanje kralja se je vršilo včeraj posvetovanje političnih strank glede prestolonasledstva. Obe vladni stranki sta sklenili, da za vsako ceno in, če bo treba, tudi s silo preprečita, da zasede bivši prestolonaslednik princ Karl romunski prestol.

Grška zunanja politika

Izjave ministra za zunanje zadeve

PARIZ, 4. Grški zunanji minister Mikalokopulos je včeraj podal nekatere izjave o zunanji politiki grške vlade ter o odnošajih med Grško in sosednimi državami.

«Nam je mir zelo pri srcu, je dejal Mikalakopulos; zato hočemo živeti v prijateljskih odnošajih s Turško in želimo, da bi napočila nova doba mirnega gospodarskega sodelovanja med obema državama. V svrho izboljšanja odnošajev med Grško in Bolgarsko smo sklenili začasno trgovinsko pogodbo. Mi hočemo vzpostaviti tudi tradicijonalne prijateljske stike z Jugoslavijo, vendar pa pod pogojem, da se prizna popolna enakopravnost obeh dežel. Tudi na Albance nas že od nekdaj vežeta zgodovina in sorodstvo. Mi odkritosrčno želimo, da Albanija ohrani svojo popolno neodvisnost, ker smo prepričani, da se bosta, ko bo premagana kriza razvoja, povrnila spet mir in red v mlado državo. Albanija Albancem in Balkan balkanskim narodom: to je deviza, ki zamore vzpostaviti mir v tem kotu vzhodne Evrope, kjer so toliko stoletij divjale vihre. Naši odnošaji z velikimi vlastmi in z Romunsko so najboljši.»

Kantonci in boljševizem

Izjave kantonskega zunanjega ministra Čena

PARIZ, 4. Kantonski zunanji minister Čen je sprejel posebnega poročevalca pariškega lista «Petit Parisien» v Šanghaju ter mu je podal nekatere izjave o ciljih in namenih kantonske revolucije.

«Naša revolucija, je dejal Čen, ni komunistična revolucija. Res je, da komunisti sodelujejo pri Kuo-Ming-Tangu (kantonski nacijonalistični stranki), in da se programa enih in drugih strinjata v marsikateri točki. Prvi in drugi hočejo zrušiti staro kitajsko stavbo in postaviti novo zgradbo, ki bo odgovarjala duhu sedanje dobe. Sedaj se nahajamo še v dobi rušenja. Pozneje bomo že videli. Jaz se ruskega komunizma ne bojim. Njegove metode pa nam bodo lahko služile. Boljševizem me zanima, ker je kot prvi skušal izboljšati položaj revnih slojev. Kapitali in industrijska podjetja vseh evropskih in ameriških držav bodo tukaj zmerom našla hvaležna tla. Nacijonalistična vlada bo vedno protežirala gospodarska podjetja, za katerimi se ne bodo skrivale kake politične akcije. Tujci se nimajo ničesar bati, ker bodo lahko nemoteno izvrševali svoje posle kakor doslej.»

Škof umrl na prižnici

BUDIMPEŠTA, 4. Škofa Prohaszko je zadela kap, ko se je nahajal na prižnici. Sinoči je umrl.

Drobne vesti

Socialni položaj ruskih književnikov

Strokovna komisija pri komisarijatu za rusko narodno prosveto je sklenila, da se da književnikom možnost, da ustanovijo lasten založni zavod, za kar jim bo vlada dovolila poseben kredit. Obenem je komisija sklenila, da se ruski književniki uvrste med delavce s popolnimi pravicami. Odmerjen jim bo stalen honorar, kakor drugim delavcem. Najmanjši honorar za posamezno umetniško delo bo znašal 20 zlatih rubljev za vsako tiskano polo.

Naročajte „Edinost“

DNEVNE VESTI

Grof Bethlen na prehodu skozi Trst

V nedeljo ob 8. in pol predpoldne se je pripeljal ogrski ministrski predsednik grof Bethlen s soprogo in spremstvom v Trst. Grof Bethlen je bil na potu v Rim, kamor potuje, da napravi že večkrat napovedani uradni obisk v glavnem mestu Italije.

Prihod v Trst ni bil uraden, ker se je začelo uradno bivanje ogrskega ministrskega predsednika šele v Benetkah. Kljub temu sta ga pozdravila na postaji tržaški prefekt in kvestor. V njuni družbi je napravil grof Bethlen s soprogo majhen sprehod po mestu. Ob 10.30 je grof Bethlen odpotoval proti Benetkam.

Po prihodu vlaka na južno postajo je sprejel grof Bethlen novinarje, katerim je izjavil, da gre v Rim, da sklene z Italijo pogodbo o prijateljstvu in razsodišču. Nadalje upa, da se bo uredilo tudi vprašanje Reke, tako da bi mogla usmeriti Ogrska preko nje svojo izvozno in uvozno trgovino. Grof Bethlen je dalje izjavil, da ni bilo nikdar govora o tem, da bi se Ogrska posluževala Splita namesto Reke. Govor o tem da je bil le po časopisih, ne pa tudi v vladnih krogih.

Visoko italijansko odlikovanje slovenskemu šolu

Iz priloge k državnemu uradnemu listu od 29. pret. mes. posnemljemo, da je ljubljanski škof Anton Bonaventura Jeglič bil na predlog ministra za zunanje stvari v drugi polovici leta 1925. imenovan za komendatorja reda svetih Mauricija in Lazarja.

Za večji red na pokopališču

Prefekturni komisar tržaške občine opozarja, da se nahaja na pokopališču pri Sv. Ani mnogo nagrobnih spomenikov in drugih znamenj v slabem stanju. Svojci ranjkih se pozivajo, da preskrbijo v enem mesecu za popravo pokvarjenih spomenikov in znamenj. V nasprotnem slučaju bo uprava pokopališča dala odnesti vse nagrobne spomenike in kamne, ki bi ne bili v redu.

Občinstvo se nadalje opozarja, da je prepovedano metati suhe rože z nagrobnih spomenikov po stezah pokopališča. Za to so postavljeni posebni koši. Kdor se ne bo držal tega predpisa, bo kaznovan.

Dovoljena prodaja zdroba

Kr. prefektura sporoča, da je ministrstvo za državno gospodarstvo dovolilo prodajo zdroba v paketih znamke «Knorr», ker gre za izdelek z istimi lastnostmi, ki jih ima zdrob «Dahò», čigar prodaja je bila svoj čas že dovoljena.

Dovoljene slaščice

Kr. prefektura naznanja prizadetim, da je za praznike izjemoma dovoljeno delati slaščice, ki so običajne v teh krajih, toda pod pogojem, da se bodo delale iz predpisane moke.

To dovoljenje velja za pet dni pred prazniki in za pet dni po praznikih.

Zbrani spisi Ivana Cankarja

Kakor vsako leto izide tudi letos za Veliko noč nov (peti) zvezek Zbranih spisov Ivana Cankarja, ki bo obsegal dramo «Kralj na Betajnovi», roman «Na Klancu» in črtice iz leta 1902. Naročnikom cele serije začne Nova založba razpošiljati knjigo na cvetno soboto, ko jo bo dobiti tudi v knjigarnah.

Iz tržaškega življenja

Grozen samomor starke

Ko je vratarica hiše št. 12 v ulici G. Boccaccio včeraj zjutraj okoli 7. ure stopila po nekem opravku na dvorišče, se ji je nepričakovano razkril grozen prizor: sredi dvorišča je ležala v luži krvi stara ženska, ki je imela grozno rano na glavi in druge hude poškodbe na raznih delih telesa. Nesrečnica, v kateri je vratarica spoznala 60-letno Marijo Ferluga, poročeno Marangon, stanujočo v četrtem nadstropju iste hiše, ni kazala nikakega znamenja življenja. Zdravnik rešilne postaje, ki je bil nemudoma poklican na lice mesta, je dognal, da je revica izdihnila že pred več urami. Razen drugih groznih poškodb je imela tudi zdrobljeno lobanjo, zato je morala biti njena smrt hipna.

O žalostnem dogodku so bili obveščeni policijski organi iz bližnjega komisarijata, ki so pri izvidu na licu mesta dognali, da gre za samomor. Marangonova je skočila skozi okno svojega stanovanja; prej si je pa še z brivno britvijo porezala žile na obeh zapestjih. Poleg okna, ki je bilo na široko odprto, so namreč policijski organi našli okrvavljeno britev in široke madeže že strjene krvi. Očividno je nesrečna starka storila obupni korak že v prvih jutranjih urah ali pa tekom noči. Šla je v smrt najbrž radi hude srčne bolezni, ki jo je že delj časa mučila. V zadnjem času je starka večkrat tožila, da ji je ta bolezen, ki jo je smatrala za neozdravljivo, popolnoma zagrenila veselje do življenja.

Okoli 14. ure, po izvidu sodne komisije, je bilo truplo nesrečne starke prepeljano v mrtvašnico mestne bolnišnice.

Samomor Senožečana v Tržiču

Iz Tržiča nam poročajo, da so včeraj zjutraj našli v plovnem kanalu, kakih sto metrov od nove luke, truplo utopljenca, starega kakih 60 let. Nesrečnež je imel privezan na levi nogi težek kamen, a oči je imel zavezane z žepnim robcem. Nedaleč od mesta, kjer je bilo najdeno truplo, so našli na bregu kanala klobuk in razne listine, na podlagi katerih je bilo bilo mogoče ugotoviti, da je utopljenec 62-letni Fran Švigelj, rodom iz Senožeč. Orožniki so dognali, da gre za samomor. Kaj je nesrečnega Šviglja privedlo do žalostnega koraka, pa ni znano.

Huda nezgoda kamnoseka

V nedeljo zjutraj se je 31-letni kamnosek Anton Furlan, bivajoč v Gabrovici na Krasu, odpravil s tovornim vozom, h kateremu je bil vpregen vol, v kamnolom, da bi tam naložil nekaj kamenja. Medpotoma se je vol iz neznanega vzroka splašil ter začel neredno drveti sem in tja po cesti. Naposled je voz zadel ob kup kamenja ter se tako močno nagnil, da se je težki koš prevrnil na Furlana, ki je tekel poleg voza in skušal ustaviti splašeno žival. Nesrečni mož je pri tem zadobil precej hude poškodbe po rokah, obrazu in vratu. Siromaku je priskočil na pomoč neki lovski čuvaj, ki je k sreči kmalu potem prišel tam mimo. Čuvaj je pomagal ponesrečencu iz neprijetnega položaja ter ga spremil v vas. Tam je Furlan dobil prvo pomoč, nato je bil prepeljan v tukajšnjo bolnišnico, kjer so ga sprejeli v kirurgični oddelek. — Ozdravil bo v 2—3 tednih.

Žrtev nerodnega kolesarja

Ko se je 27-letna Ana Valdemarin, stanujoča v ulici Rivo št. 4, predsinočnjim okoli 19. ure vračala s sprehoda na Katinari, je v bližini gostilne «Alla gloria» na Montebellu pridrvel za njo neki kolesar ter se zaletel vanjo. Radi sunka je Valdemarinova padla tako nesrečno, da si je zlomila levo ključnico. Reva je dobila prvo pomoč na rešilni postaji, kamor jo je spremil neki finančni stražnik. Nato je bila na lastno željo prepeljana na dom.

Kolesarjeva nezgoda

V nedeljo se je vršila na progi Trst - Postojna in obratno kolesarska tekma, katere se je udeležil med drugimi tudi 32-letni mehanik Ivan Cottur, znani tržaški dirkač. Med tekmo je Cotturja doletela huda nezgoda. Ko je drvel s svojim kolesom v bližini Vremskega Britofa, mu je nenadoma počila pri sprednjem kolesu pnevmatika radi česar je za hip izgubil oblast nad svojim jeklenim konjem ter se zaletel v drevo kraj ceste. Pri tem se je Cottur precej hudo ranil na glavi, a kljub temu je potem, ko je popravil kolo, nadaljeval svojo pot do cilja. Ko se je pozneje vrnil v naše mesto, se je nesrečni dirkač podal na rešilno postajo, kjer mu je zdravnik obvezal rano, ozdravljivo v 8—10 dneh.

Epilog grozne tragedije v ulici Rossetti.

Strašna tragedija v ulici Rossetti je imela včeraj popoldne svoj epilog. Ob 16. uri se je vršil pogreb vdove Ane Coslovich, nesrečne matere, ki ji je kruta usoda namenila, da je morala na tako grozen način končati dni svojega življenja od roke svojega lastnega sina. Pri pogrebu je tržaško prebivalstvo na ganljiv način pokazalo svoje sočutje do nesrečne žrtve. Okoli mrtvašnice mestne bolnišnice, kjer je truplo Coslovicheve ležalo na mrtvaškem odru, popolnoma pokrito s cvetjem, je bilo že od jutra opažati nenavadno vrvenje občinstva, ki je hotelo izkazati pokojnici poslednjo čast. Naval občinstva je bil tako velik, da mestni stražniki, postavljeni pred vhodom kapelice, imeli nemalo posla z vzdrževanjem reda. Naval je dosegel svoj vrhunec neposredno pred in tekom pogreba, ki je bil naravnost veličasten. Pred kapelico v ul. Pietà je mrgolela tisočglava množica, gruče ljudi pa so tvorile špalir v vseh drugih ulicah, koder se je premikal žalni sprevod.

Tržaška porota

Uglessich priznava, da je on sam streljal na Crena

Šele včeraj je po dvodnevnem prestanku stopila obravnava v zaključno fazo in zdelo se je, da se bo zamoglo danes že govoriti o razsodbi, ko je naenkrat po otvoritvi obravnave Uglessich zaprosil za besedo.

Vse se je radovedno obrnilo h kletki, kjer je stal mladenič, ki je smel do zadnjega trenotka upati na dvom pri proglasitvi razsodbe.

Ta je z odločnim glasom začel:

«Gospod predsednik! Prosim, da ukažete, da se vzamejo na zapisnik naslednje moje besede: Jaz sem imel usodnega dne dva samokresa v rokah in jaz sam sem streljal. Ko sta vstopila v vilo Modiano, naju je ustavil Crena. Takrat sem kričal: «Ferma! Ferma!» Crena se ni hotel umakniti in iz samokresa mi je ušel strel. Nato sem zbežal. Repich ni streljal!»

Preds.: Šele sedaj priznavate, ko smo že odslovili vse priče. Crena je bil neoborožen in napol nag.

Obtoženec: Imel je pri sebi hlače milice. Crna srajca je bila blizu na tleh.

Preds.: Crena je bil vedno v cvetličnjaku.

Obtoženec: Ne — prišel nama je nasproti.

Preds.: Koliko strelov ste oddali?

Obtoženec: Enega.

Preds.: In kdo je izstrelil drugi strel?

Obtoženec: Možno je, da so ga izstrelili fašisti pri zasledovanju. Imel sem v rokah dva samokresa, eden je bil kalibra 8 in eden veliko manjši. Streljal sem z majhnim. Ni moja krivda, da sem zadel nesrečneža v srce.

Branitelj odv. Zennaro zahteva tu, da se zaslišijo zopet vse priče.

Preds.: Priče so dovolj izpovedale in zelo jasno, tako da bodo mogli porotniki mirnega srca izreči razsodbo, kajti videli smo, kako sveto so sledili obravnavi.

Predlogi se umaknejo in nastopi svoj govor drž. pravdnik odv. cav. Tasso.

«Priznanje tega obtoženca ni spremenilo mojih prepričanj v tej obravnavi in mislim, da tudi porotniki niso spremenili svojih nazorov, kajti vprašati se moramo, ali je bilo priznanje dano le zato, da se reši nedolžni tovariš, ali ni morda vse to poseben brambni trik, obupen in zadnji še mogoč. Vse to le potrja, kar je izšlo iz obravnave, in vemo dobro, da fašisti niso streljali in da je Crena padel pod komunističnim svincem.

Prolog vsemu temu je bil prizor na pokopališču pri Sv. Ani, kjer se je odigral tudi epilog — pokopanje telesa nesrečnega Crena. Tam se je na grobu odigral gnusni prizor, kakor nam ga je opisala mati Haynaua.

Priče govore, da sta obtoženca vdrla v vilo s samokresi v rokah. S tremi samokresi.

Crena je bil nag — slekel je ravno srajco in se umival. Crena jim brezdvomno ni hotel pokazati izhoda. Toda to ne opravičuje zločina. Zlobno in slepo sovraštvo je umorilo miličnika. Oba obtoženca sta kriva — delala sta skupno. Danes se ne sme poskušati določiti, kdo ga je umoril, se ne sme verjeti Uglessichu — oba sta kriva. Da sta padla dva strela, je ugotovljeno. Ako je uglessich ustrelil samo enkrat, kdo je oddal drugi strel? Fašisti niso streljali. In ni padel po nesreči usodni strel. Vedela sta dobro, kaj delata. Branitelj vam bo morda govoril o nenameravanem umoru, gospodje porotniki! Kako hočete to razumeti, ko je vendar jasno, da se je proti Creni streljalo z namenom, da se ga spravi s pota.

Obtoženca imata že ta privilegij, da sta izvršila zločin v starosti, ki jo še imenujemo mladoletnost. Vrhu tega jim bodo odpuščena štiri leta ječe. Ako vrhu tega še potrdite, da je umor bil nenameravan, bosta izšla iz te razprave kot upnika s strani pravice.

Še eno tezo je naznanil branitelj. Tezo duševne neodgovornosti. Seveda bo ta šel na nemogoče polje. Strah pred zasledovalci. Da strah, toda ko sta že izvršila strašni zločin. In plačilo bi v tistem trenotku bilo veliko strašnejše zanje, kot bo danes tu pred porotniki.

Po zločinu sta mirno izvršila načrt za beg.

In osebna bramba? Proti komu? Vendar ne proti miličniku Crena, ki je bil brez orožja. Potrebno je bilo, da se rešita? Fašisti niso streljali, niso grozili.

Obtoženca sta sama v vsem krива tega zločina.»

Razprava se nadaljuje.

TELESNA VZGOJA

SPORT

Hazena

Adria (mešana) - Primorje 6:1

Pred mnogobrojnim proseškim in mestnim občinstvom se je v nedeljo odigrala na proseškem igrišču velezanimiva izredno kavalirska prijateljska tekma med omenjenima družinama, iz katere je izšla Adria kot zmagovalka v razmerju 6:1. Predvajala je pa tudi nepričakovano lahko, tehnično vezano igro, ki je bolj presenetila, kakor porazila lepi team Primorja.

Tudi Primorje je dokazalo svojo vrednost v tem lepem sportu. Opazilo se je sicer veliko pomanjkanje tekmovanja in sistematičnega treninga. Kar je manjkalo na tem, je bilo nadomeščeno z dobro voljo vrlih Primorjašic, od katerih sta se posebno izkazali napadalni center in vratarica.

Adria je odigrala lepo tekmo, kar je presenetilo po dolgem zastoju. Marija — mali vrag — je bila usodna za Primorje, half Anica II. je onemogočila napad Primorja in Kocijančič I. je zapirala vešče vrata. Tudi rezerve so dokazale, da bodo v kratkem lahko s ponosom oblekle drese Adrije v veliko hujših tekmah.

Sodil je gospod Sosič, ki je bil zelo pedanten, a je sodil tekmo nadvse hvalevredno.

Goale so zaznamovale za Adrijo: Marija 3, Ana 1, Golobič 1 ni Anica II. 1.

Na igrišču je vladal vzoren red. Publika se je zanimala za tekmo, bila je živahna in kavalirska.

Vtis te tekme nadvse lep. Primorje se lahko spusti nekoliko dalje v hazeni. Drago M.

S. d. Adria.

Danes zvečer ob 8.30 važna odborova seja. Prisotni morajo biti vsi odborniki, kapetan I. čete. — Podpredsednik.

Vesti z Goriškega

Goriške mestne vesti

Urnik za javne lokale.

Goriški prefekt določa, da ne smejo v posameznih občinah biti odprti javni lokali (gostilne i. dr.) po 11. uri zvečer od 15. maja do 31. oktobra, ter po polnoči od 1. novembra pa do 14. maja.

Velikonočne potice.

Za Veliko noč se sme pet dni pred Veliko nočjo in pet dni po Veliki noči napravljati slaščice po krajevnih običajih, seveda vedno z moko mleto po zakonskih predpisih.

Ustanovitev pokrajinske delegacije za prevoz

Pri industrijalnem udruženju se je v nedeljo vršila ustanovitev pokrajinske goriške delegacije za prevoz. To je neke vrste sindikat za vse one, ki se bavijo s prevozom oseb in blaga. Začasni sedež delegacije bo na Corso V. E. III št. 10, I. nad.)

Do 10. aprila morajo vsa prevozna podjetja prijaviti svoje uslužbence. Prijavo morajo izvršiti vsa lastništva avtokorijer, kamjonov za prevoz blaga, kočijaži, vozniki, lastniki garaž itd.

Ona podjetja, ki nimajo še prijavitvenih obrazcev, naj se obrnejo na deželno delegacijo v Gorici, Corso V. E. III št. 10, I. nadstr.

Sindikalni prispevek

Industrijsko udruženje sporoča, da ima na razpolago potrebne tiskovine za plačevanje sindikalnih prispevkov. Plačevati je mogoče sindikalne prispevke le potom teh tiskovin. Dobe se pri industrijskem udruženju za celo leto za svoto sedmih lir.

Delovanje mestne policije

V minulem mesecu so oglobili mestni redarji 375 oseb, in sicer radi sledečih prestopkov: 16, ker niso imeli njihovi psi nagobčnika; 116, ker niso imeli na vozovih tablice in 12, ker so bili vozovi brez luči; 77 kolesarjev ni imelo zvonca, 16 ni imelo luči, 48 kolesarjev se je vozilo po poteh določenih samo za pešce; 19 krmiteljev je prehitro dirjalo s svojimi avtomobili po mestnih ulicah; radi paše na nepravem mestu 4; ker so pustili žival brez varstva 7; radi cestnih predpisov 47, in predpisov glede avtomobilov 8; 5 trgovcev je imelo odprto trgovine preko postavno določenega urnika. Iz tega je razvidno, da plačajo še največ kazni naši kmetje, ki prihajajo v Gorico brez tablice in brez luči na svojih vozovih, in pa kolesarji. Naj bi naš vsakomesečni seznam glob našim ljudem v pouk, da se bodo znali obvarovati nepotrebnih izdatkov.

CEROVO V BRDIH

V soboto popoldne smo zopet dobili naše zvonove. Po cerkvenih obredih v knezoškofijski palači so bili odpeljani v Brda. Na potu so jih čakala naša dekleta ter jih okinčala z zelenjem. Dal Bog, da bi nam njihov glas iz lin priklicali obilo blagoslova na naše revne domove in našo bedno zemljico!

AVČE

Kanalizacija

Začela so se dela za prepotrebno kanalizacijo v naši vasi. Vsako deževje je prineslo naši vasi celo povodenj. Voda je drla povsodi in vsi spodnji prostori ter vsaka steza so bili njena struga. — V težkem pomladanskem delu in potu mislimo na bodočnost in pozabljeno pomanjkanje sedanjih dni.

ČEPOVAN.

Nova občinska uprava.

Dr. Crivellari, upravnik trnovskega gozda, je le malo časa načeloval naši občini, pa vendar ga je v tem kratkem času naše ljudstvo vzljubilo, ker je bil pošten in dober z vsakim. Radi zaposlenosti v svojem poklicu je pa odstopil. Ko bi takrat vedeli, da ga na njegovem mestu ne bo nadomestil enakih lastnosti naslednik, bi nam bilo še bolj žal po njem. Imenovan je bil namreč za njegovega naslednika stotnik, ki je nedolgo od tega zapustil armado. Preveč vojaško njegovo obnašanje na občinsk. vodilnem mestu spominja preveč na njegov prejšnji poklic. V civilnem življenju pa to napravlja čuden vtis. Prejšnji občinski tajnik Raunik je imel polno takih lastnosti, o katerih smo se morali pritoževati v našem časopisju. Pa je imel vsaj to, da smo ga razumeli. Sedaj je novi občinski načelnik pripeljal s seboj gospoda, ki naj bi upravljal pisarniške posle občinskega tajnika s popolnim neznanjem jezika našega prebivalstva.

Pretekle dni se je končal z dobrim uspehom kmetijski tečaj na tukajšnji šoli. Učil je naš domači učitelj Ciril Kofol. Tečaj je bil dobro obiskovan in je našel vse polno razumevanja pri številnih mladih obiskovalcih.

VIPOLŽE V BRDIH

Bela žena

Po dolgi bolezni je dne 28. marca preminul 22-letni mladenič France Školaris. Težko smo se ločili od njega, posebno, ker nas je zapustil v mladih letih svojega trezneg a in mirnega življenja. Toda smrt ne izbira in ugrabila je svojo mlado žrtev.

Pogreb, ki se je vršil dne 30. marca, je dokazal, da je imel ranjki mnogo prijateljev v tej solzni dolini. Domače prosvetno društvo «Vrtec» mu je kot članu poklonilo svež venec in na zadnji poti iz hiše žalosti zapelo nagrobnico «Vigred se povrne». — Blag mu spomin!

Vaščan.

SLAP PRI VIPAVI

V «Edinosti» čitam dnevno dopise iz raznih trgov in majhnih zakotnih vasi, kjer večina dopisnikov obdeluje razna pereča gospodarska vprašanja. Vsi gledajo s strahom v bodočnost in iščejo izhoda iz gospodarskega stanja.

Tudi pri nas, od koder ni nobenega glasu v javnosti, ne dobrega in ne slabega..., niso razmere preveč dobre. Nahajamo se v izključno vinorodnem kraju. Letos pa je slaba vinska letina; kljub majhni količini vina, ki ga imamo, ga pa vendar ne moremo vnovčiti; sranotno nizka je kupčija z živino, ki tvori takoj za vinom naš glavni letni dohodek, pa tudi z drugimi pridelki, ki jih produciramo mi uborni kmetje, ni nič boljše. In potem pa še več kot dvakrat podvojeni občinski proračun za l. 1927. Posebno to daje nekaterim kmetom misliti. Kje naj dobimo denar pri tako slabih časih za kritje tako visoke svote? O takem proračunu se nam niti ni sanjalo, posebno, ker so v njem na nekaterih mestih take postavke, da bi se človek, ki je vajen naših krajev, kar za glavo prijel. Na primer za kidanje snega in pometanje ceste. Naša občina se nahaja 138 metrov nad morsko površino, poleg tega še v mili gornjevipavski dolini, na prijetnih holmih, ki se naslanjajo na Kras, torej mora biti umljivo že vsakemu človeku, da vidimo sneg le od daleč, gori na Nanosu ali na Čavnu, ne pa v naši vasi, kjer le izjemoma kako leto zamete za prst na debelo naše strehe; za kidanje ceste v takem slučaju pa preskrbi že naša navihana burja. Torej so neumestne take postavke.

Dotaknil bi se tudi tega-le: Našo občino, ki je sedaj nekaka podobčina Vipave, upravlja kot tajnik gospod, ki ne zna besedice slovenskega. Da je to njemu in ljudem zelo neprilično, lahko vsakdo razume, zlasti sedaj, ko se morajo ljudje neprestano obračati na občinske urade, bodisi glede istovetnih izkaznic, bodisi glede drugih razjasnil in navodil. Ne verujem, da bi se v resnici ne moglo dobiti slovenskega uradnika, ki bi prevzel dotično mesto!

Dne 28. p. m. smo pokopali vzornega posestnika Janeza Malika, ki je po kratki in mučni bolezni končal v prezgodnji dobi, v 41. letu svoje starosti. Zapustil je mlado ženo in dvoje nedoraslih otrok. Lepi in številni sprevod domačinov mu je izkazal zadnjo čast in hkratu tudi spoštovanje in čislanje, ki so ga imeli vseskozi do njega. Rodbini in sorodnikom iskreno sožalje. — Občan.

SOLKAN

v pričakovanju Velike noči gospodovega leta 1927.

Splošno denarno pomanjkanje, brezposelnost in gospodarska kriza, katera razsaja po celi naši deželi, je udarila tudi nas Solkance. Z žalostnimi občutki in s stisnjenim srcem pričakujejo naši mizarji in delavci dan vstajenja, dan najlepšega praznika pomladi. Mizarska obrt počiva. Ni konsuma in ni razprodaje in ni dela. Kdo pa more kupiti v sedanjih časih pomanjkanja mobilije, ko nima niti za vsakdanji kruh? Kako žalostno je opazovati naše male obrtnike ko letajo in hodijo okolu po Gorici in drugih mestih od trgovca do trgovca, kateri jim ponujajo naravnost oderuške cene in ako kupijo potem dajajo na račun naravnost beraške svote. Hočeš nočeš mora prodati, ker lakota trka na duri, da te objame z vso njej prirojeno strahoto. Bodo družine, katere ne bodo imele niti borne polente za Veliko noč. Bila je enkrat lepo organizirana mizarska zadruga, a ni je več. Odkar obstoja Solkan in daleč na okolu znana mizarska obrt, ni še poznal takšne gospodarske in denarne mizerije kot jo ravno preživlja sedaj. Ta kriza in to pomanjkanje tekočega denarja bo trajala še dolgo. Sedaj se komaj bliža vrhuncu. Ni še na zadnji stopnji. Žetev je še daleč. Do tedaj treba izdržati, ker obetajo se nam še kritičnejši časi, kot so danes. Smo Solkanci stavljeni pred trdo izkušnjo. Izdržati še hujše ali pa s trebuhom za kruhom. Pri nas se lahko razdele mizarji v dve vrsti, in sicer v one, kateri žive samo od obrti, in v one, kateri imajo tudi košček zemlje.

Prva je ta splošna kriza najbolj udarila, ker žive samo od obrti, drugega zaslužka in dela nimajo. V drugo vrsto spadajo oni, kateri imajo tudi zemljo, na kateri pridelajo nekaj živeža zase in za živinčeta. Sedaj so zaposleni ti obrtniki pri obdelavi zemlje, katera jim nudi dela in jela za celo leto. Ti drugi stoje neprimerno boljše kot prvi, ker jim ni treba vsega do najmanj-

šega kupovati. S tem pa nočem trditi, da tudi med prvimi ni dobrih, nasprotno najboljši mizarji in delavci se dobe ravno med prvimi, ker oni morajo posvečati vse svoje moči in zmožnosti za povzdigo svoje obrti, katera edina jim nudi kruha. Ti imajo vedno dela dovolj. So dobri in poštenjaki, ter se razumejo na obrt in na razprodajo. Predno pošljejo svoje izdelke na trg, vzamejo svinčnik v roko ter izračunajo, za koliko lahko dajo, ker, ako jim trgovec ponudi oderuško ceno, se obrnejo ter shranijo blago doma, ker jim je kredit odprt. Isti pa, ki prodajajo po naravnost sramotnih cenah, so takšni, ki ne zaslužijo imena mizar, ker takšni pokvarjajo trg in diskreditirajo s tem druge mizarje. Oni ne pomislijo na bodočnost. Oni si niso svesti, da s tem upropaščajo obrt in same sebe. Se ne vprašajo, kako bodo delali naprej. Ravno ta vrsta nemizarjev bo največ trpela pri tej krizi, ako ne popolnoma izgine.

Mnogo se jih je izselilo že v Južno Ameriko, kjer se jim kot dobrim kvalificiranim mizarjem dobro godi. Vsa pisma, ki prihajajo od tam, so polna hvale in zadovoljstva. Tudi nas ti naši izseljenci vedno opominjajo, da oni, kateri ni strokovno izučen v katerisibodi obrti, ni treba da se izseli, ker je ročnih delavcev brez znanja dosti. Lopatar ostane vedno lopatar, mora trdo delati in malo zasluži, komaj toliko, da sam sebe prehrani. Ravno v današnjih časih pride prav pregovor: «Kdor nič ne zna, naj ostane doma». Tudi Avstralija miče nekatere. Ta cilj je pa precej težak. Po zadnjih postavah se sme izseliti tja samo 40 oseb mesečno. Kaj znači to pri tolikih prosilcih, ki bi se radi izselili tja? Priporočljivo bi bilo, da si oni, ki se misli izseliti v Avstralijo, prej preskrbi poklic. S tem lahko takoj odide. Ako pa misli čakati vrsto, mora biti tudi pripravljen, da mu prej zraste Matjaževa brada. Poročila od tam so ugodna. Zaslužek je dober in tudi hrana dobra. Delo je pa trdo in nevarno. Naši ljudje so pa trdni, močni in se tudi ne boje vsake malenkosti. S trdim in nevarnim delom pa se lahko dobro zasluži povsod ne samo v Avstraliji.

Iz tržaške pokrajine

IZ SEŽANE

V mesecu marcu t. l. je bilo na trgu 1859 glav živine, in sicer: goveje živine 1066 glav, telet 125, konj 314 in 354 prašičev.

Cene goveji živini I. vrste od 380 do 460 lir stot žive teže, II. vrste 350—400 lir. Konji po lepoti in pasmi do 4000 lir konj. Prašički 5—8-tedenski od 80—160 lir glava. Prodaja goveje živine in konj dobra, s prašički prav dobra. Na trgu primanjkuje mladih prašičkov, po katerih je veliko povpraševanje.

Sežana ima železniške, vozovne in avtomobilne zveze na vse strani, kar nudi trgovcem in kupcem vsestranske ugodnosti. Postrežba po gostilnah točna in izborna. Točijo se kraški teran, belo istrsko in vipavsko vino. — Prihodnji tržni dnevi bodo dne 12. in 22. aprila, kakor tudi dne 3. maja t. l. Toliko v znanje sl. občinstvu.

HRUŠEVJE

Otvoritev nove mlekarske in vinarske zadruge

V četrtek dne 31. marca se je ob navzočnosti mnogoštevilnih članov zadruge slovesno otvorila nova moderna mlekarna, v katere območje spada sedemnajst vasi, to se pravi cela hruševska občina.

Prva mlekarna je bila ustanovljena leta 1896, in sicer je bilo takrat včlanjenih le par vasi. Polagoma so se pridruževale tudi druge bližnje vasi. Takoj po vojni se je čutila potreba za ustanovitev velike moderne mlekarne, ker je bila dosedanja pretesna in ni več odgovarjala sedanjim povojnim razmeram.

Nič manj nego štiri leta so trajale ljute borbe radi križanja raznih mnenj, toda vztrajnost in nepopustljivost tedanjega odbora je končno zmagala v toliko, da se je prišlo po trdovratnem boju do zaželjenega in začrtanega uspeha.

Stavba je zidana v modernem slogu, ima krasno lego na senčnati strani tik glavne ceste ter je opremljena z najmodernejšimi stroji in z lastno vodo.

Brez pomislekov lahko trdimo, da je ta zadruga za trnovsko ena največjih mlekaren in, kakor se pričakuje, se bo njen sedanji delokrog še bolj razširil.

Vsa čast in hvala gre predsedniku gosp. Antonu Turku iz Hruševja, ki je zastavil in žrtvoval vse svoje moči za procvit mlekarske zadruge, ki se je pod njegovim predsedništvom povzpela do najvišje točke. Njemu gre vsa čast in zahvala in njegovo delo ostane neizbrisno v kroniki zadruge, katere stavbi je postavil on prvi temelj. Enaka zahvala gre tudi odboru in vsem onim, ki so stali ob strani in podpirali delo in veliko idejo.

Želimo, da bi sedanja zadruga delovala v sedanji slogi in bratstvu ter šla krepko in neomajno svojo pot do popolne zmage trudapolnega dela. Njeni sadovi bodo v neprecenljivo korist celi hrenovski občini, ker bo nova mlekarska in sirarska zadruga s sedežem v Hruševju nov vir dohodkov in prava štedilnica ondotnega prebivalstva.

PREM

Zdi se mi, da bo ta članek prvi, ki omenja našo vas. Potrebno je sicer večkrat kaj priobčiti, da bi tudi premske novice bile malo bolj natančno znane občinstvu.

Finančne razmere našega ubogega kmeta so težke; istotako trgovca in gostilničarja, kajti veliko breme zadnjim so kavcije, katere so morali položiti.

Mladina lahkomiselno postopa in popiva. Šolski otroci počasi napredujejo, kajti učiteljske moči, katere našega jezika ne razumejo, nikakor ne morejo s tako lahkoto učiti otroka kot naši domači, ki poznajo že navade, deloma značaje in lastnosti naših otrok.

No to je kakor drugod. Želeli pa bi, da bi tudi v drugih pogledih bile opozorjene od koga naše oblasti na splošne naše šolske razmere. Morda se bo našel kdo, a ostalo bodo pač poskrbela oblastva sama.

Znanost in umetnost

„Anfisa“

(K predstavi v «Trgovskem domu»)

V soboto zvečer in v nedeljo popoldne je Dramatično društvo v Gorici uprizorilo dramo Leonida Andrejeva «Anfisa» ob zasedeni dvorani. Trd oreh, težka preizkušnja! Dramatično društvo ga je dobro prestalo. Bila je to ena najelitnejših predstav, kar smo jih doživeli v Gorici.

Drama je težka, to se čuti posebno na odru. Polna je psiholoških odtenkov in obratov, ki ne zahtevajo samo dobrega igranja, ampak tudi inteligentnega poslušalca, ki zna slediti besedo in dejanje do vseh potankosti in jo doumeti. Dasi so besede goste, ni za potek dejanja in za risanje značajev nobena beseda nezanimiva in bi je poslušalci ne smeli izgubiti.

Potek dejanja je tale:

Izboren odvetnik Fedor (Fedja) Ivanovič Kostamarov je poročen s Sašo, (Aleksandro) ki je hči Anosova, starca, ki je vesel, da je preskrbel svojo hčer zelo dobro, zakaj Fedor je bogat. Fedor je vzel poleg tega v svojo hišo tudi Ninico, sestro svoje žene, ki je še mlada in otročja, a naglo dorašča izpod kratkega krila. Njegova žena ima še drugo sestro, Anfiso. Ta je bila nesrečno poročena, njen mož je umrl, imela je razmerje z nekim častnikom v Smolensku, ki jo je zavrgel (ona trdi, da jo je zapustil); po vsem tem je prišla k sestri Saši, tudi njo je vzel Fedja gostoljubno pod svojo streho. Tu pa začne preddejanje drame. Med Fedjom in Anfiso je vladala že prej neka notranja vez. Fedja pravi: «Ko sem stal s Sašo ob poroki pred oltarjem, sem se ozrl po tebi in si mislil, čemu sem vzel to, ne tebe.» Anfisa mu prizna, da je imela isti občutek. Ni čuda tedaj, da je duševna predispozicija obeh našla ugodna tla za zakonolomstvo. Priznala sta si ljubezen in sta grešila. Da, Fedja je Anfisi celo obljubil, da ubeži ž njo v svet, kakor hitro mu žena porodi, le zdaj je ne mara razburjati. Tudi ji obljubi, da se ženi ne bo več približal. Na to Anfisa čaka. Mejtem je tudi mala Ninica dorastla. Fedja ji izkazuje nenavadne prijaznosti, ona se na tihem zaljubi vanj. — To razmerje vlada v družini ob začetku drame. Saša sluti razmerje moža z Anfiso, Anfisa sluti tiho nagnenje Fedja do Ninice; Fedja sam pa je nestalen, nesrečen, razdvojen človek. V prvem dejanju se Anfisa radi ljubosumja na Ninico izmika njegovemu moledovanju za ljubezen; Saša Anfisi to tudi vé, ne dela ji dramatičnih prizorov radi tega (po svojem značaju je globoko preudarna, potrpežljiva in vdano ljubeča ženska), vendar ji greni življenje z opazkami, zasledovanjem in malimi nevljudnostmi, ki so v njenem položaju več nego globoko razumljivi. Pove ji tudi, da se ji je mož v zadnjem času približal, kar pomeni za Anfiso, ki je verjela v besedo Fedje, močan udarec, in da je povedala možu za njeno razmerje do oficirja, za katerega preje Fedja ni vedel; ona mu je svoj čas dejala, da mu je že razodela vso svojo preteklost. To je bil drug močan udarec za Anfiso; ob enem je spoznala, da se Fedjeve oči vedno skrbneje obračajo za malo Ninico, a je proti nji hladen, z izgovorom, da se ne spodobi, da se ta večer ljubita, ko se je ravno preje umoril neki študent. V resnici se nagiblje njegovo čuvstvo nazaj k ženi radi gnjusa, ki ga je občutil nasproti Anfisi, ker mu je zatajila razmerje z oficirjem. Moledovaje leži Anfisa na tleh pred njegovo sobo in ga berači za ljubezen... To je najhuše ponižanje, ki ga more doživeti ženska. Ne pozabi ga nikoli. Tudi Anfisa ga ni pozabila. Ostala je v nji strašna mešanica ljubezni ni sovraštva do Fedja. Ta se zopet nestalno nagiblje k nji; prosi jo, naj še ostane v hiši. Pri krstu svojega otroka posadi poleg sebe Ninico, ne Sašo in ne Anfiso. Ozračje pri mizi je napeto. Besede pronicajo izpod sladke skorje kaplje strupa. Fedja govori mnogo, jedko in bridko. Slednjič žali Anfiso, da ta plane, vrže kozarec nanj in zrizna pred vso družbo, da je njegova ljubica in da zdaj hoče uloviti ta človek v greh še Ninico. Anosov, Anfisin oče, ki je navzoč, ne more verjeti; ko pa vidi, da je resnica, sklene vzeti kljub uboštvu vse tri hčere iz proklete hiše domov. Gredo sicer — Saša in Ninica, le Anfisa ostane. S tem trenutkom, ko se je hotela maščevati nad Fedjem, je ostala zmagovalka. — Naslednji dan se pripravljata na odhod. Fedja hoče ubežati z Anfiso, dasi mu žena pošilja pisma, naj ostane, da mu vse odpusti, da se povrne k njemu. Fedja omahuje. Anfisa to sluti. Pride Ninica, ki prinese novo pismo od Saše, ob enem pa mu razodene, da ga zelo ljubi, naj vzame njo s seboj, ne Anfiso. «Jaz sem čista — prisegam ti — da me do sedaj še ni poljubil nobeden moški.» V tem je strašna Ninična moč. Omahovalec ji reče, naj pride drugi dan. Anfisa je poslušala, videla je, kakšen vtis so naredile Ninične besede nanj. Skleneta ga umoriti, zakaj v prstanu nosi strašen strup cijankalij in Fedja sam ji je dejal nekoč, zakaj ni umorila tistega oficirja, ki jo je žalil. Zdaj jo je žalil on... Usniva ga v nekake sanje, da mu piti strupa v kozarčku konjaka, Fedja pade mrtev na tla. Anfisa divja od groze. Drama je končana.

Gledalci so videli nastopiti na odru tudi neko starko — babico. Tiha je, mirna, kadar govori, govori, počasi, polglasno. Drugače posluša. Ta starka je človeška vest. Za Fedjo je strašna, ker ga neznansko obtežuje, za malo, nedolžno Ninico je dobra, ker ji nič hudega ne more očitati. «Njeno obličje je skrivnostno, a zelo strašno», pravi Fedja v prvem dejanju. «Nihče ne ve, odkod je prišla, in kaj je bila. Že v detinskih letih sem se bal nje, te sobe in teh neskončnih zank ki jih navezuje. Kdo je ona? Kje prebiva njena temna duša?... Jaz vem, na primer, da se dela gluho- — zakaj? Morda zato, da nemoteno prisluškuje? Morda zato, da bi vse izvedela? Ali pa zato, da molči? In jaz, ki nisem strahopeten, jaz se bojim te gluhosti, v kateri je toliko čuječnosti. Bojim se tega molčanja, v katerem je toliko zagonetne, toda gromovito kričeče laži.»

Ko zapeljuje Anfiso, se naenkrat pojavi starka — vest pred njim, ki je vse pričujoča, le on je ne vidi vedno; zagrozi ji s pestjo: «Molči!»

Pri krstu otroka sede starka za mizo med goste in molči. Ko ostaneta po škandalu Fedja in Anfisa sama, tedaj Fedja naenkrat zagleda starko:» Zakaj je tu sedaj? Saj sem vendar vse zapodil ven.»

V zadnjem dejanju je Anfisa zamišljena. Hodi k starki in ji nosi hrane. Vest jo grize, ne more je odpoditi. «Zakaj je ne pustiš, da pogine?» Ko je Fedja mrtev se znova prikaže starka — vest pred Anfiso. «Kaj naj napravim?» jo vpraša Anfisa. Ta ji odgovori: «Ni kaj napraviti. Vse je napravljeno. Molči.»

Na čudovit način je Leonid Andrejev napravil iz nemogočega mogoče, upodobil je človeško vest na odru, ki tvori drami nekako grozno, skrivnostno ozadje, in je ob enem njen bistven del. Brez nje bi bila drama kruta, sicer še vedno velika umetniška vrednota, a je zadobila zdaj svojo etično globino, svojo izprašujočo dušo, ki loči dobro od zlega, ki dviga in obsoja.

Drama je obsežna radi dolgih dijalogov. Mnogo je podrobnosti vmes, ki sicer niso absolutno bistvene za igro, a so vendar lepe, v okvir se vjemajoče, ker dajajo drami vtis življenske resničnosti. V tem oziru so Rusi, poleg Gogolja in Tolstoja posebno Adrejev, pravi mojstri. Ne čutite, da gledate igro, zdi se vam, da zrete življenje pred seboj. Vsaka beseda je naravna, nobena kretnja narejena ali prisiljena. Kljub dolžini drame (v soboto je trajala predstava do ene in en četrt popolnoči), je držala občinstvo v neprestani napetosti, da niti eden ni odšel pred časom.

Kakor rečeno, je bila ta uprizoritev za Dramatično društvo težka naloga in tem bolj razveseljivo je, da je bila ta naloga častno rešena in je kljub temu, da imamo po večini diletante pred seboj, na nekaterih mestih nudila popolen umetniški užitek. Inscenacija je bila v danih razmerah dobra. Posebno salon v drugem in tretjem dejanju in tudi zastorji v četrtem dejanju. Motilo nas je nekoliko prvo dejanje, morda bi bilo moralo biti obilježje nekoliko svetlejše, a moramo pač upoštevati razmere.

Igro je ržiral in igral glavno ulogo g. Terčič, nova moč Dramatičnega društva. Krepka moč. Vidi se mu, da pozna igro do vseh potankosti zelo dobro in je bila zato tudi dobro izrežirana. Vse psihološke podrobnosti in vsak pomen besede, je bil od igralcev vsaj dostojno nakazan, četudi včasih iz umljivih vzrokov ne izigran. To je uspeh režije. Tudi igra g. Terčiča je bila zelo dobra. Posebne hvale je vreden tisti miren način igranja, s katerim se nam zdi, da imamo življenje pred seboj in ne igralca, ki se je učil iz predpisanega teksta. To ni samo rutina, in znanje vloge, njegovo pojmovanje igranja je pravo. — Gospodična Kledějeva je znana igralska moč našega osobja. Menda zna med vsemi čuvstveno najbolj pronikniti svojo ulogo. Demonska je. Ustvarila je Anfiso, ki se je dostojno podala k igri Fedja in je vešče prešla vse težke prehode in obrate v svojem čuvstvovanju. In čudno je, da je v najtežjih prizorih najboljša in najmočnejša G. Košuta kot Rosenthal, g. Podmenik kot Tatarinov in g. Živec kot Anosov, so bili dobri po svoji maski in igri; ustvarili so polnovredne osebe, ki so se brezhibno vjemale v okvir igre. Še pred temi bi bil moral omeniti Ninico (g. Jugovo), ki je imela za Anfiso eno najtežjih ulog, a je do začudenja dobro podala dušo doraščajočega dekleta. Opozoril bi na njen nastop v drugem in četrtem dejanju; posebno v četrtem. Prizor v četrtem je nevaren, da bi vzbudil smešnost, (ne smeha, zakaj nekateri ljudje se smejejo vsemu), a ga je podala tako verno in prisrčno, da nas je prepričala. Gospodična Mervičeva je igrala Sašo dobro; v mirnih trenutkih je podala vdano, ljubečo ženo Fedja izborno, (omenim prvo in drugo dejanje), le v težkih, razburljivih prizorih, (škandal v tretjem dejanju), je popustila. Po postavi in po vsem ostalem se je sicer dobro vjemala v igro, in priznam, da je dobra igralska moč; le v izgovorjavi stavkov je nekoliko monotona. G. Medvešček je imel kot Petja majhno ulogo, a mi je v «Španski muhi» že bolj ugajal, dasi slab ni bil. Gdč. Zorzut je igrala Anfisino mater, staro Anosovo, in je bila, morebiti radi svoje obleke in maske bolj nego radi igre, najbolj iz okvirja. Zaman, nisem se mogel uživeti, da je to stara gospa in niti njena igra mi te iluzije ni mogla ustvariti. Ne trdim, da bi ne bila dobra igralska moč; morebiti bi boljša maska popravila vse, ali pa vloga ni bila zanjo. — V ostalem vinjena družba v prvem dejanju ni znala igrati dostojne pijanosti. Mislim na mlade ljudi v ozadju. Preveč je bilo zibanja. Rosenthal je to pijanost dobro igral; vinjen človek, ki pa hoče pred ljudmi radi svojega človeškega dostojanstva vseeno kolikor mogoče maskirati svojo pijanost. No — to je malenkost.

Tej drami sem posvetil malo več besed radi tega, ker se mi zdi uprizoritev lep korak naprej in naj bo nekak mejnik v našem razvoju. Če je Dramatično društvo uprizorilo to težko dramo tako dostojno, moremo pričakovati, da bo uprizoritev lažjih iger še bolj popolna. Prihodnjič bodo ob Moliérovem «Skopuhu» prišli na svoj račun tisti, ki iščejo pri predstavi umetniški užitek. **France Bevk.**

LADJE BODOČNOSTI

«Münchener Neuesten Nachrichten» priobčuje v eni svoji prilogi «Fortschritte der Technik» razpravo o senzacijonalni iznajdbi inženirja A. Boernerja iz Draždan. Ta inženir je že znan po svojih iznajdbah na polju zrakoplovstva. Pred kratkim pa je zgradil malo, devet metrov dolgo ladjo na svoj poseben način in dosegel v praktičnem poizkusu naravnost nepričakovan uspeh. Strokovnjaki vidijo v tej iznajdbi višek tehnične popolnosti in posebno razvneta domišljija bi zamogla roditi upanje,

(Dalje na IV. strani)

✝

Potrti neizmerne žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je naša dobra, nepozabna mati, stara mati, sestra, tašča, teta

Marija vdova Gržina roj. Špelar

trgovka

danes, ob 5/4 ponoči, nenadoma v Gospodu preminula.

Pogreb predrage pokojnice se bo vršil v sredo, 6. t. m., ob 4. uri pop., iz hiše žalosti v Št. Petru na Krasu na domače pokopališče.

Priporočamo jo v molitev.

Št. Peter na Krasu-Trst, 4. aprila 1927.

Žalujoče rodbine:

Gržina, Sahar, Špelar, Steplč, Kralj.

MALI OGLASI

BERLITZ-SCHOOL Via Fabio Filzi 23, pouk in prevodi v vseh jezikih. 388

PIANINI, harmoniji, avtomatični klavirji, novi zajamčeni, iz prvovrstnih tovarn. Plačanje na obroke. — Rlosa, Trst, Valdirivo 24. 286

ZLATARNA N. Borsatti & Figlio, Trst, Corso 47 (lekarna Rovis) popravlja, prodaja in kupuje zlato, srebro po poštenih cenah. Govori se slovenski. 393

druge, posebno trpežne, z vsakim jamstvom 2400. — Türk, San Lazzaro 10. Pazite na naslov. 400

KUHINJO in spalno sobo, iz trdega lesa, prodam radi odhoda. Guardiella - Scoglietto 97, Sv. Ivan. 443

MESAR, pošten, starejša moč, se sprejme. Plača po dogovoru. Ponudbe na Vzajemno kmet. zadrugo v Vipavi. 425

SMILAJOD (Trpoški sok), izborno sredstvo proti arteriosklerozi, revmatizmu in težkemu dihanju, kašlju in kataru, uspešno čistilno sredstvo, posebno priporočljivo za osebe, stare nad 50 let, se prodaja samo v lekarni Castellanovich, Trst, via Giuliani 42 (paralelna ulica Via dell'Istria). 395

BABICA avtorizirana sprejema noseče. Govori slovensko. Slavec, via Giulia 29. 352

Predno prodate
KROME, GOLDMARJE
ZLATO in SREBRO
obiščite zlatarno 111
STERMIN v TRSTU,
Via Mazzini st. 43
kjer dobite najvišje cene. - Kupujem listke mestne zastavljalnice.

Velika prodaja
dežnih plaščev-površnikov in plaščev
PRIMERJAJTE CENE!!
Dežni plašči, gumirani od L 70.— naprej
Površniki, moški od L 150.— .
Površniki gabardines, volneni, štiri barve moški . . od L 195.— .
Plašči covercoats. ženski . . . od L 230.— .
Površniki covercoats, s svileno podvlako . . . od L 325.— .
French-Coats brez gumija s podvlako tertan in oljnatim platnom, nepremočljiv, v raznih barvah . . . od L 375.— .
Izgotovljene obleke od L 170.—
Obleke po meri iz najfinejšega blaga od L 380.—
Blago covercoats za obleke na meter L 46.—
Fischbein
VIA MURATTI ŠT. 4
(tik gledališča Excelsior)

P O D L I S T E K (67)

V. I. KRIŽANOVSKA:

NEMEZA

ROMAN

«Samuel je močan medij; njegova sila bo danes sodelovala pri čudovitih pojavih; Abrahamov duh hoče stopiti z njim v dotiko.»

— Ah, kakšen slepar! — je pomislil Samuel. — Z imenom mojega očeta hoče premagati mojo nevero in me prisiliti, da ga povabim k sebi.

— Prosim duhove, — je rekel zaničljivo, — naj se ne trudijo posnemati mojega očeta; jaz ne verujem v nesmrtnost duše, zato je jasno, da ne more govoriti nekaj, kar je že uničeno; brezsnovna bitja naj se rajši obračajo k onim, ki bodo rajši sprejeli njih poslanstva.

Pri teh besedah se je začela miza močno gugati in z dogovorjenim številom glasnih udarcev so duhovi zahtevali pisalno tablico. Prinesli so jo ter upihnili svečo. Kmalu je Samuel začutil, kako se je medijeva roka v njegovi zleknila in otrpla; nato je Anglež težko vzdihnil, se naslonil na stolico in navzoči so videli, da prihajajo iz njegovega telesa svetle iskre, ki so se kot svetel oblak osredotočale na njegovi roki. Ta oblak se je premikal in širil ter prišel do sredine mize in tedaj se je pokazala na njej svetlikajoča se roka, ki se je jasno odražala na temnem oblačnem ozadju; v tem hipu se je tablica dvignila nad mizo ter obstala v zraku v višini bankirjevega obličja; roka se ji je približala in z iztegnjenim prstom načrtala svetlikajoče se znake, v katerih je mladi mož takoj spoznal judovsko pisavo.

— To pa je preveč! — je nehote zašepetal, ko je prebral Abrahamovo ime.

Vedel je, da nihče izmed navzočih, izvzemši Angleža, ki ga ni poznal, ne pozna hebrejščine. Toda čim dalje je čital čudno poslanico, katere črke so sproti izginjale, kakor jih je prebiral, tem bolj se ga je polaščal nemir in strah; hladen pot mu je stopil na čelo.

«Nespametnež! — je pisala svetlikajoča se roka, — ti misliš, da s telesno smrtjo nestane tudi vse, kar misli in trpi v tebi! Jaz vem vse in te pomilujem. Jaz sem resnično Abraham, tvoj oče, in da ti dokažem, da osvobojeni duh tudi po telesni smrti vidi in sliši, ti povem, da mi je zamena otrok znana.»

Samuel je zavpil, skočil od mize in izpustil medijevo roko; v tem trenotku je tablica padla z ropotom na tla in svetlikajoča se roka se je bliskovito zarila v prsa M. H., ki se je začel zvijati in tiho stokati.

— Kaj delate, gospod Valden! — je vzliknil grof H. — Tako se ne postopa pri takih sejah! Na ta način utegnete umoriti medija; sedite hitro in sklenite verigo.

Ko je bila veriga vnovič sestavljena, je speči medij s slabotnim glasom velel grofu H., naj izvrši nad njim nekaj znamenj, nato pa naj bo vse tiho, dokler se ne prebudi in ne zaključi seje.

Ko se je M. H. prebudil in je družba šla v veliko dvorano, so vsi zapazili smrtno bledobo bankirja, ki je bil videti silno potrt.

— Prejel je kakšen porazen dokaz, — je prišepetala baronesa Kirchbergerjeva svojemu zetu.

Toda motila se je. Samuel je bil prepričan samo o tem, da je postala njegova skrivnost na neki način znana sleparju, ki ga bo izkoriščeval in skušal odkupiti svoj molk z zlatom. Svetlikajoče se črke so bile samo nekakšen uvod k izsiljevanju, za katerim sta stala Marta in Etien, ki se sama ne upata odkrito nastopiti, zato si najela pomočnika v tem pustolovcu.

Zatajujoč svoje razburjenje je stopil k M. H. in ga naravnost vprašal:

— Dovolite gospod, da vas vprašam, če ste bili v Novem Jorku ali v Vašingtonu?

— Bil sem v obeh mestih, — je odgovoril mirno Anglež.

— Ni dvoma, — je pomislil Samuel, pomenljivo pogledal svojega sobesednika ter pristavil: — Pripravljen sem sprejeti vas, kadarkoli želite, M. H.; če mi imate sporočiti kaj važnega, me najdete doma vsak dan od 9 do 11ih.

M. H. ga je pogledal z nepopisnim začudenjem, ko pa je videl mračno in resno bankirjevo lice, se je poklonil v znak soglasja. Samuel ni imel več veselja ostati pri večerji, zato se je poslovil, rekoč da se ne počuti dobro. Baron Kirchberg ga je spremil do predsobe in ga zmagoslavno vprašal:

— No! Ali še vedno dvomite?

— Bolj kakor nikoli poprej! — je odgovoril Samuel s prisiljenim smehom. Toda priznavam, da nisem mogel presenetiti spretnega sleparja.

Ko je prišel domov, je bankir odslovil lakaja in se zaklenil. Dolgo je hodil gori in doli po sobi strašno vznemirjen. Misel, da je v oblasti pustolovca in da bi utegnila priti resnica vsak hip na dan ter ga oropati življenja in torej tudi možnosti maščevanja, ga je spravljala skoraj ob razum. Končno se je ves izmučen od te notranje borbe vrgel na posteljo ter ugasil svečo; toda ni mogel zaspati; nemirne misli mu niso dale spati.

Samuel ni vedel, koliko časa se je nahajal v tem stanju; tedaj je nenadoma zaslišal različne udarce po postelnjaku. Ves začuden je začel poslušati; to je bilo ravno takšno trkanje, kakor ga je slišal v sobi, v kateri so imeli špiritistično sejo. Po kratkem odmoru se je trkanje vnovič oglasilo, zdaj pa ob vznožju postelje, nato na posteljni omarici; nekaj težkega je padlo na tla, verižica in privesek ure sta zazvenela, kakor da jih je neka roka potresovala, hoteč se z njo poigrati, in skoraj istočasno so se zaslišali težki koraki v sosedni sobi, katere edini izhod pa je bil zaklenjen.

Samuel je naglo vstal; pot mu je stopil na čelo. Prva njegova misel je bila, da se je vkradel v hišo tat in pričel s svojim delom, misleč da bankir spi. Samuel je segel po vžigalicah, toda ni mogel najti škatle; dobro pa je vedel, da je bila tam, ker ko se je vlegel v posteljo, jo je imel v rokah, da si z njo zapali smodko. Ni mogel tega razumeti; hkratu mu je nekaj leglo na glavo: naglo je segel z roko ter vzel z glavo vžigalice.

Silno razburjen je Samuel zanetil užigalico in takoj je zapazil, da je bil težki svečnik preneseni na naslanjač ob vratih; stopil je tja, ga vzel v roke, prižgal svečno in skrbno preiskal spalnico in sosedno sobo. Povsod pa je bilo prazno in tiho. Zmajal je z glavo, vzel samokres s pisalne mize, ga položil na posteljno omarico poleg sebe ter vnovič legel.

da se z na tak način zgrajeno ladjo zamore priti iz Evrope v Ameriko v 48 urah. Seveda je to le še nekoliko preveč — teoretično.

Novi način grajenja ladij bi slonel na teoriji zgradbe ribjega telesa in ribjega plavanja. Inženir je vzel kot podlago svojim študijam postrv, ki je ena izmed najhitrejših rib. Čudno se mu je namreč zdelo, kako zamore postrv stati mirno v deroči vodi in se pri begu vedno pomika proti toku vode, naj bo še tako močna. Njegovo pozornost so vzbudile posebno škrge. Uvidel je, da čim večje ali čim več ima riba škrg, toliko hitreje se pomika v vodi. Jasno je torej, da igrajo škrge pri hitrosti ribe zelo važno vlogo. Zato je inženir Boerner zgradil ladjo — s škrgami. Vijak ni več zadaj. Ladja ima spredaj odprtino, ki se cepljena spremeni v dve stranski. Voda, vsrkana od vijaka, dere skozi imenovani odprtini in ustvarja veliko hitrejši tok nego je brzina vode v reki. Tako se uniči skoraj zapreka trenja. Vrhu tega se je inženirju Boernerju zdelo važno proučiti nalogo luskin, oziroma zarez in hrapavosti ribje kože pri plavanju. Spoznal je, da voda pri oblivanju ribjega telesa dela majhne vrtince, ki neizmerno služijo hitrosti. Zato je tudi tako uredil površino ladje. Vrhu tega ustvarja od vijaka vsrkana in nazaj pognana voda posebne plast okrog telesa, ki služi za hitrost.

Inženir je preizkusil svojo iznajdbo na Elbi na progi Draždane-Loschwitz. Poizkus je popolnoma potrdil teorijo. Z novo iznajdbo se ladja veliko hitreje ustavi in lepše obrača.

Ladjica, ki bi, zgrajena po starem načinu, dosegla pri enakem številu konjskih sil na imenovani progi naglico 10 km, je v zgradbi po iznajdbi inženirja Boernerja plula proti toku z neverjetno naglico 25 km na uro.

To bi bila zadnja novost v tehniki grajenja ladij. Pred kratkim je presenetil ves svet Flettner s svojimi rotorji, ladjami, pri katerih je skušal iznajditelj doseči čim manjše stroške za gonilni materijal in vpregel zrak v velike, dimnikom ladje podobne cilindre, ki ki so z zarezami lovili tok zraka, se vrteli in poganjali mrtve stroje. Sedaj se bližamo tudi na morju najmodernejši popolnosti — vrtoglavi naglici. Zdi se, da hoče svet prehiteti čas. Je v vsem tem neka čudna reakcija življenjski dobi posameznika, ki se vedno krči. Zato je pač nekako potrebno, da se ustvari nekako ravnotežje. To zamore napraviti le naglica. Zrakoplovi, železnica, avtomobili, vse to ima svet, le voda je še tvorila za naglico nepremagljivo snov, kateri so bile najmodernejše ladje le relativno kos.

Morda bo najnovejša iznajdba dokazala tudi vodi, da je v resnici človek kralj stvarstva.

Razne zanimivosti

Ob zatonu harema

Vse na svetu se izpreminja in sila, ki to vrši, je posegla tudi v «najsvetejše» turške hiše: harem in vse, kar smo pod tem imenom razumeli, izginja; ni več v modi.

Skozi stoletja dolgo je čuval Turek svoje ženske, kakor čuva skopuh svoje zaklade. Razžalil ga je, kdor ga je vprašal kaj o njih. To je bila stvar, o kateri je molčal, in baš radi tega jo je zapadni svet ovil s kopreno misterija. Na stotine romanov je napisanih, ki opisujejo skrivnosti harema, skrivnosti ječe, v kateri so v svilo odete turške žene in odaliske lenarile na divanih in zevale od neizmernega dolgočasja.

To izginja sedaj. Običaji se izpreminjajo. In haremu je nova Turčija zadala smrt, ko je sprejela zakon, ki prepoveduje mnogoženstvo. Le eno ženo sme imeti Turek danes — haremske kraljice so vržene s prestolov. Nekatere turške žene odobravajo spremembo, druge tožijo zdaj o lepih starih časih. Tudi poslednje imajo prav, vsaj deloma.

Po turških zakonih so imele vse Turkove žene enake lastninske pravice. Bile so nekako sužnjice, a vendar so tudi one vladale. Saj je znana v turški zgodovini vlada žensk, ki je trajala skozi tri stoletja. Nitke, na katerih je visela usoda vojvod in visokih državnikov, so vodile navadno v «haremlik». Žene so bile, ki so se igrale z mogočneži od časov Sulimana Velikega do Mahmuda II.

Harem je v polomu. V mestih je že strt, med kmetskim prebivalstvom bo tudi kmalu. Harem je stara ustanova, ki se je hoče moderno ženstvo iznebiti. Moški svet se ne protivi, ker ga razmere same silijo, da se odpove luksusu, ki je bil zanj tako drag.

Koran določa, da mora mož, ki ima več žen, postopati z vsemi enako. Tudi državni zakoni so to ukazovali. Potemtakem, če je mož kupil eni izmed svojih žen klavir, ga je moral kupiti tudi vsaki izmed ostalih, če so ga zahtevale. Take zahteve pa niso prav prijetne, če ni človek milijonar, in radi takih vzrokov so Turki praktično opuščali mnogoženstvo že davno. Že pred vojno so računali, da je v mestih komaj pet procentov od oženjenih Turkov, ki imajo po več nego eno ženo. Na kmetih je bil odstotek višji, namreč okoli dvajset, a tu je bil ekonomski vzrok nasproten. Dolžnost turške žene je roditi otroke in biti možu v radost in veselje. Kakor povsod po kmetih se je tudi turški seljak bolj brigal za svoje otroke, v katerih je videl svojo bodočo pomoč in uteho. Če je hotel imeti še drugo ženo, se prva temu ni protivila, ker je pričakovala, da bo ta pomagala pri delu. Dejstvo je namreč, da se Turek ni smel oženiti z drugo, če ni soglašala s tem že prva žena.

Štiri žene je dovolil prerok imeti pravovernemu Turku in ne več. Le sultan jih je smel imeti sedem. V tistem času, ko je živel prerok Mohamed, so se Turki neprestano zapletali v vsakovrstne vojne. Posledica tega je bila, da je število žensk daleč nadkrililo število moških. Da bi to ne bilo povod razuzdanosti, je prerok določil, da sme vsak Turek imeti več nego eno ženo. Nejasno pa je to, zakaj je dovolil vsakemu imeti tudi priležnice, katerih je imel vsak, kolikor je hotel. In po njihovih pojmih ni bilo v tem prav nikake sramote. Tudi so bili otroci priležnic deležni vseh tistih pravic, ki so jih bili deležni otroci pravih zakonskih žen. Teoretično je vsak Turek čuval nad vsako žensko. Turki so se vedno bahali, da ženska brez spremstva bolj varno potuje po Turčiji kot po Evropi ali Ameriki.

Turek se je lahko ločil od svoje žene, če je podal tako izjavo pred pričami, toda tudi žena se je lahko tako ločila od njega. Nadalje ni priženil dote nego je moral on sam nekaj plačati nji. To «doto», ki ji je bil dal, je smela poljubno zapraviti. Bolj nego vse je njo priklepala nanj cerkvena zapoved, ki je vsaki ženi ukazovala, da mora biti pokorna «svojemu očetu, svojemu možu in svojemu sinu». V družini je vladal vedno najstarejši rod — mati ali tašča je imela v hiši vrhovno oblast.

Sultan je imel sedem pravih žen. Njegova palača je bila nebo, katerega solnce je bil on, ženske-dvorjanke pa so krožile okoli njega kakor sateliti. Včasih jih je bilo tristo, včasih pa tudi tisoč. V palačo so prišle še kot deteta. Tam so jih potem vzgajali in vzrejali pod disciplino kot baletne plesalke. Njim so služili potem evnuhi in razne sužnjice. Zabavale so se z dragotinami, s psi, grlicami, papigami in tudi s porcelanastimi punčkami. Njihova poglavitna dolžnost je bila znati ugajati. Igrale so na razna godala, znale so drobiti pesmi, pred vsem so pa bile umetnice v čirkaških, egipčanskih in arabskih plesih.

Kakor politična tako je tudi družabna revolucija začela v Turčiji že davno. Več kot pred petdesetimi leti so se oglasili v Turčiji reformatorji, ki so začeli vzgajati svoje hčere po modi «à la Franka» in obedovati z ženo in otroci pri isti mizi. Pod Abdulom Hamidom ni smela še iti turška žena v Evropo po svojem poslu, če ni storila tega preoblečena in na skrivaj. Šol ni bilo za ženske. Potem je izbruhnila balkanska vojna, naposled še svetovna in mahoma je bilo vse izpremenjeno. Ženske so šle na bojišča kot strežnice, potem je nastala revolucija in z njo so vstali Mladoturki.

Oglasile so se ženske same in njim na čelu Latife Hanem. Pristopale so k temu gibanju v znatnem številu in kmalu zmagovale. Odpadla je koprena in z njo marsikaj drugega. Pod prejšnjim režimom niso smela biti imena žensk omenjena niti v kupčijskih listinah, danes so pa že v listih kot pisateljice in urednice. Na enak način posegajo v vse ostale stanove. Ženske na vseučiliščih, ženske sodnice, ženske v gledališču, na tramvaju, ženske letalke, ženske članice klubov, ženske na javnih plesih itd. itd.

Turška ženska je postala to, kar je ženska v zapadni Evropi.

F. M.

Deset let ni spal

Kakor poročajo listi, je te dni umrl v Parizu odvetnik Bubinov, mož, ki je v svojem življenju dosegel rekord, kakršnega ni menda še nihče dosegel; celih 10 let ni spal. Ta nenavadni rekord pa je Bubinov dosegel proti svoji volji; spal ni, ker ni mogel; bil je bolan. Leta 1917. je bil namreč Bubinov v neki bitki na ruskem bojišču težko ranjen v glavo in je več mesecev visel med življenjem in smrtjo. Zdravniki so že obupali nad njim, a naposled je mož vendarle ozdravel. Toda huda rana ni ostala brez posledic. Ker mu je krogla poškodovala živce, ni čutil več nikake potrebe do spanja. Zaman so si zdravniki prizadevali, da bi ga ozdravili te čudne bolezni, ki sicer navidezno bolniku ni prav nič škodila. Dasi ni nikoli spal, se je Bubinov čutil dovolj čilega, da je mogel delati kakor popolnoma normalen človek. Kadar se je čutil utrujenega, se je zleknil na naslanjač — v postelj je legel le redkokdaj — in prebdel na njem kakih 7 ur v popolnem miru. To mu je zadostovalo, da se je odpočil. Toda čez kaka 4 leta je mož začel polagoma a čim dalje bolj slabeti in končno je tako oslabel, da ni mogel več ne hoditi niti pisati; že sam podpis mu je povzročal velik napor. Nesrečni mož je preizkusil raznovrstna uspavalna sredstva, da bi privalil sladki spanec, a zaman. Nobeno sredstvo mu ni pripomoglo do spanja, čeprav ga je zavžil v tolikšni količini, da bi se navaden človek zastrupil. Kloroform in žvepleni eter, s katerima uspavajo zdravniki bolnike pri kirurgičnih operacijah, sta ga spravila le v nekako dremavico. Le redkokdaj se je možu posrečilo, da se je zazibal v kraljestvo sanj. V zadnjih treh mesecih pa je Bubinov popolnoma oslabel; shujšal je tako, da ga je bila sama kost in koža. Moral je leči v posteljo in po dolgih 10 letih je prvič sladko zaspal; to pot je zaspal res trdno — za večno. — Izredni slučaj je vzbudil v zdravniških krogih veliko zanimanje.

Zvestoba do groba...

V Filadelfiji (Združene države ameriške) se je pripetil sledeči nenavaden dogodek. V urad, kjer se sklepajo poroke, je prišel mlad Indijanec ter naprosil uradnika, naj ga poroči. «Kje je pa vaša nevesta?» ga vpraša uradnik. «Tu notri», odvrne mladenič in mu pokaže kovinast zabojček. Ko ga pa uradnik debelo pogleda, češ, fantu se meša, pripomni zelo resno: «V tem zabojčku je pepel moje zaročenke, ki sem jo zelo ljubil in ji tudi slovesno obljubil, da jo bom poročil. Včeraj mi je umrla, pa kljub temu hočem izpolniti svojo obljubo, ker sem prepričan, da ona živi in da se bom na onem svetu nekoč združil z njo». Ta odgovor je spravil uradnika v precejšnjo zadrego; naposled je pojasnil zvestemu Indijancu, da je na tem svetu takšna poroka nemogoča, in ga odslovil.

Kako se plačani funkcijonarji Družbe narodov

Nedavno je norveški delegat v Družbi narodov g. Hambre predložil ekonom. odboru Družbe statistični akt, iz katerega je razvidno, da je pri tej veliki mednarodni ustanovi zaposlenih vsega skupaj 844 oseb, in sicer 219 Švicarjev, 216 Angležev, 180 Francozov in 229 pripadnikov raznih narodnosti. Generalni tajnik Družbe narodov je g. Eric Drumond, ki prejema letno 100.000 švicarskih frankov redne plače in 67.000 frankov za zastopstvo. Njegov pomočnik prejema letno 100.000 frankov plače. Trije podtajniki dobivajo po 75.000 frankov letno in po 37.000 frankov doklade. Mastno so plačani tudi uradniki, dodeljeni pisarni generalnega tajnika; odmerjene so jim plače v znesku od 10.000 do 28.000 frankov; stenografi prejemajo od 8-11.000 frankov letno. Ravnatelja politične in informativne sekcije dobivata po 53.000 frankov letno, ostali uradniki teh sekcij pa od 13 do 18.000 letno. Glavni knjigovodja prejema 24 tisoč, prevajatelji od 19 do 25 tisoč, knjižničar 26.000, stenografi od 7 do 15.000 frankov na leto. Niti nižji nameščenci se ne morejo pritoževati, da so slabo plačani; pisarniški sluge prejemajo od 4.500 do 10.000 frankov, šoferji, nočni čuvaji in razni služabniki pa od 4.800 do 7.000 frankov. Izvrstno so plačani tudi nameščenci v posameznih podrejenih uradih. Ravnatelj urada za narodne manjšine prejema 53.000 frankov, ostali člani tega urada pa od 19 do 28.000 frankov; ravnatelju urada za razorožitev je odmerjena plača v znesku 41.000 frankov. Potemtakem so uradniki Družbe narodov povprečno bolje plačani nego ponekod ministri, zato ni čudno, da se vsi potegujejo za takšne službe.

Prostitucija v Moskvi

«Pozabljeno fronto» imenuje moskovska «Pravda» fronto, na kateri se bije borba proti prostituciji. O tem vprašanju je te dni obširno razpravljal v «Pravdi» ugledni novinar S. Daniševskij, ki dokazuje, da se je prostitucija v Moskvi v zadnjem času tako razširila kot še nikoli do sedaj; zato je že skrajni čas, da začne vlada energično borbo proti temu socialnemu zlu. Dasi manjkajo točni podatki, se je vendar ugotovilo, da se samo na eni železniški postaji v Moskvi (na Kurski) stalno potika kakih 300 prostitutk, od katerih je nad 13 odstotkov še nedoraslih deklet. Približno enake so razmere tudi na drugih postajah. Na podlagi še nepopolnih podatkov je bilo mogoče dognati, da je število žensk, ki so se udale prostituciji, v zadnjem času narastlo v Moskvi na tisoče. Mnogo teh nesrečnic je spolno bolnih. Tozadevna statistika iz leta 1926 nudi kaj žalostno sliko. V prvih treh mesecih preteklega leta je spolno obolelo 11.012 oseb, med njimi je 6.276, ki so prvič obolele. Brez dvoma pa te številke ne nudijo točne slike o širjenju spolnih bolezni, kajti mnogo bolnikov se zdravi na lastne stroške in o teh se ne vodi nikaka statistika. Na splošno se lahko sklepa, da se število spolno okuženih oseb suče v Moskvi okoli 30.000. Glavni vzroki teh žalostnih razmer tičijo predvsem v brezposelnosti, pomanjkanju in v nezadostnem nadzorovanju mladine. Prostituciji se navadno udajajo ženske, ki so izgubile službo in tako prišle ob vsakdanji kruh; te nesrečnice so po ogromni večini služkinje in delavke. Iz tega sledi, da je pobijanje prostitucije v prvi vrsti ekonomski problem. Ko se bodo zboljšale življenske razmere, bo število prostitutk brez dvoma zelo padlo. Do sedaj so v Moskvi pobijali prostitucijo s tem, da so izolirali bolne vlačuge v posebne profilaktične postaje, kjer so morale delati. Toda na ta način je bilo le malo teh nesrečnic rešenih nadaljnjega propadanja. Tekom dveh let je bilo ozdravljenih v teh postajah samo 500 žensk. V splošnem je borba proti prostituciji zelo pomanjkljiva, zato poziva Daniševskij merodajne činitelje, naj obrnejo svojo pozornost na to «pozabljeno fronto».

Dragi koder.

V Fünfkirchnu poseduje tamošnje pevsko društvo koder glasbenika Beethovna, čigar stoletnico smrti je obhajal ves kulturni svet dne 26. marca. Beethovnov prijatelj je odrezal po smrti umetnika koder z njegove glave. Koder je prišel končno v last društva. Neki amerikanski milijonar je ponudil pevskemu društvu 10.000 dolarjev za Beethovnove lase. Pevsko društvo je ponudbo že sprejelo in bo z izkupičkom (220.000 lir) sezidalo v Fünfkirchnu glasbeno palačo v spomin na nesmrtnega mojstra.

Umetni sneg.

Te dneve sta sklenila odbor berlinskega sejma in neki angleški izumitelj pogodbo, po kateri dobi Berlin kot prvo med vsemi nemškimi mesti pravico, napraviti umetna smučišča in sankišča. Angleškemu izumitelju se je posrečilo napraviti tehničnim potom prašek, ki ima v sportnem oziru iste lastnosti kakor sneg. S koncem prvega tedna prej omenjenega velesejma se odda v stari avtomobilni lopi na Kaiserdammu tako umetno sankališče svojemu namenu. Namerava se tudi zgraditi na mestnem ozemlju pri Eichkampu umetni hrib iz takega umetnega snega, da se bodo meščani tudi poleti zabavali s sportom, ki je drugače omejen le na zimske mesece. V ta namen se bo uporabilo 200 tisoč kg umetnega snega. Če napravimo še en korak dalje, pa pridemo do poletnih umetnih ozebkov.

Posebno dijaško društvo

Skrivnostni zapiski, ki so se dobili v žepu 18-letnega dijaka Anthonyja Zeno iz Portchestera (Zed. države Sev. Amerike), potrjujejo domnevo, da obstoja med dijaki Zedinjen. držav samomorilni klub. Anthony Zeno je bil sin premožnih staršev in ni imel prav nobenega povoda do samomora. Niti o nesrečni ljubezni, radi katere je opravičiti marsikateri nepremišljen korak mladih ljudi, se ni moglo v tem slučaju govoriti. Bolj in bolj se množi število samomorilcev med učečo se mladino Zedinjenih držav. To je bil v treh mesecih že štirideseti slučaj, da si je mlad dijak vzel življenje brez posebnega povoda.

Usoda umetnin v Ameriki.

Kakor znano, se nahajajo najlepša dela največjih evropskih slikarjev v Ameriki. Muzeji, v večji meri pa zasebniki, se ponašajo s tem, da so znali pridobiti z denarjem največje umetnine. Angleški umetniški zgodovinar Sir John Lavery, ki je radi študija prepotoval vse amerikanske mujeje, ki je obiskal vse umetniške zbirke amerikanskih milijonarjev, je prišel do zaključka, da so vse umetniške slike zapisane poginu, to pa radi tega, ker Amerikanci ne znajo hraniti umetniških slik. V dvoranah, kjer se nahajajo slike, vlada v hladnem letnem času le prevelika vročina, ki zelo škoduje barvi. V Evropi so take slike predmet največje nege. Ako ne ukrenejo Amerikanci drugače, se bodo v par letih pokvarile vse slike, kar bo pomenjalo v umetniškem oziru neprecenljivo škodo.

BORZNA POROČILA

Trst, 14. aprila 1927.

Amsterdam 831.50-841.50, Belgija 282.50,-292.50, Franicija 81.80-91.80, London 101.60-101.90, New York 20.85-20.95, Španija 365.50-375.50, Švica 400.50-404.50, Atene 26.50-27.50, Berlin 492-502, Bukarešt 11.85-12.85, Praga 61.90-62.40, Ogrska 362-372, Dunaj 290-300, Zagreb 36.50-37.

Vojnoodškodn. obveznice 60.66.

DAROVI

V počastitev spomina blagopok. g. Ignacija Počivalnika, župnika v Bazovici, daruje g.a Marija Petrič L 30 za Šolsko društvo.

Potom g. Jakoba Stepančiča so darovali zavedni Mareziganci L 10 za Šolsko društvo.

Srčna hvala!

LISTNICA UREDNIŠVTA

Sv. Križ pri Ajdovščini. Dopisniku: Pustite jih pri miru! S svojim počenjanjem se najbolj razgalijo pred ljudstvom. Zdrave in odkritosrčne moči se zberite skupaj!

Dopisniku iz otaleških hribov: Razlogi tehtne narave nas silijo, da marsikaj moramo zamolčati v našem listu. Zato pa ne ustrašite se in nam pridno dopošiljajte dopise.

Sv. Lucija. Mostarju: Članek «zavednega mladeniča» je bil tak, da ne potrebuje odgovora. Vsak človek z zdravim razumom in poznavanjem razmer ga je odklonil. Pa še se oglasite.

Gospodarstvo

SEMENA, KMET. POTREBŠČINE

Tržaška kmetijska družba v Trstu ul. Torre bianca 19 ima v zalogi:

SEMENA

Vrtna in zelenjadna, ter cvetlične semena, nemškega izvora. Poljska in travna semena, ter zajamčena semena detelje lucerne in domače ali trilotne detelje. Semenski oves iz Češke krmsko pese Manaut rdečo dolgo in Eckendorf rumeno, dospelo pred kratkim iz Nemčije.

UMETNA GNOJILA

Mešanica umetnega gnojila za krompir in zelenjavo. Superfosfat, kalijevo soljen čilski solitar.

ČEBELARSKE POTREBŠČINE

Satnice iz naravnega voska, katere zamenjamo tudi za vosek, trčalnice za med, izgotovljene A. — Ž. panje, vsakovrstno čebelarsko orodje in pripravo, ter vse kovinske dele za A. — Ž. panj. Na željo dopošljemo tudi cenik.

ŽVEPLO IN MODRA GALICA

Tekom tega tedna nam dospe prva pošiljatev žvepla in modre galice. Prednaročnikom bomo odposlali po naročilu po železnici. Ko blago dospe v Trst, bomo javili posebej.

SEMENSKA AJDA

Sprejemamo naročila za semensko ajdo. Vsak naročnik naj navede katero vrsto ajde želi; črno štajersko, ali sivo francosko ajdo.

KOSE ZNAMKE «MERKUR»

Zadruge in preprodajalce, kateri potrebujejo večje število kos «Merkur», vabimo, da prijavijo množino, ki jo bodo potrebovali.

Tržaška kmetijska družba v Trstu ul. Torrebianca 19 in Raffineria 7 Telefon 44-39.

SEMENSKI KROMPIR

MLEKARSKA ZADRUGA V TRNOVEM, ki je prejela zadnje dni nekaj vagonov semenskega krompirja «Oneida» iz Jugoslavije, je pripravljena odstopiti dokler zaloga traja okoliškim zadrugam in kmetovalcem potrebno množino v izključno semensko uporabo.

POZOR!

Ne pozabite, da bo prodajala ob priliki velikonočnih praznikov tvrdka

Old England

Trst, Corso V. E. 26 (nasproti zastavljalnici)

Moške obleke od L 140·— naprej

Površnike od L 180·— naprej

Velika izbera tu- in inozemskega blaga.

Lastna krojačnica I. r.

Izgotavlja obleke po meri. Govori se slovenski.

Zobozdravnik

Dr. SARDOČ D.

ordinira v TRSTU

Via M. R. Imbriani St. 16, III. (prej Via S. Giovanni)

od 9-12 in od 3-7

Tržaška posojilnica in hranilnica

registr. zadruga z omej. poroštvom

uraduje v svoji lastni hiši ulica Torre bianca 19, I. n.

Sprejema navadne hranilne vloge na knjižice, vloge na tekoči račun in vloge za čekovni promet, ter jih obrestuje

po 4%

večje in stalne vloge po dogovoru.

Sprejema „Dinarje" na tek. račun in jih obrestuje po dogovoru.

Davek od vlog plačuje zavod sam.

Daje posojila na vknjižbe, menice, zastave in osebne kredite.

—— Obrestna mera po dogovoru. ——

Na razpolago varnostne celice (safe)

Uradne ure za stranke od 8.30 do 13 in od 16 do 18.

Ob nedeljah je urad zaprt.

Štev. telef. 25-67. 179

Najstarejši slov. denarni zavod

Tiskarna Edinost v Trstu

Izvršuje vsa tiskarska dela v najmodernejem stilu kakor tudi v večbarvnem tisku. Razpolaga z najmodernejimi stroji, črkami, Lynotype, stereotypijo ter rotacijskim strojem. Vsa naročila se izvršujejo točno in po zmernih cenah.

Ul. S. Francesco d'Assisi 20

MOČ PRETEKLOSTI

Roman v treh delih

Spisala V. J. Križanovska.
Iz ruščine prevedel IVAN VOUK.

Cena L 6·—, po pošti priporočeno L 7·40. V inozemstvo L 8·60 proti v naprej poslanemu znesku. - Roman je izdala iz založila Tiskarna Edinost. - Prodaje: Tiskarna Edinost v Trstu, Via S. Francesco 20/I., - Knjigarna J. Štoka, Via Milano 37 v Trstu, - Nar. Knjigarna, Gorica, Carducci 7. - Katoliška knjigarna, Gorica, Carducci 4. Kraigher Josip, Postojna.

Vezane v originalne platnice (cena L 10) se dobi v knjigarni STOKA.